

AFM Consumentenmonitor voorjaar 2015

Beleggers

Juni 2015

Inhoudsopgave

1. Onderzoeksresultaten in detail

- Beleggersprofiel
- Beleggingsportefeuille
- Risico, rendement en kosten
- Provisieverbod
- Kwaliteit dienstverlening

2. Bijlagen

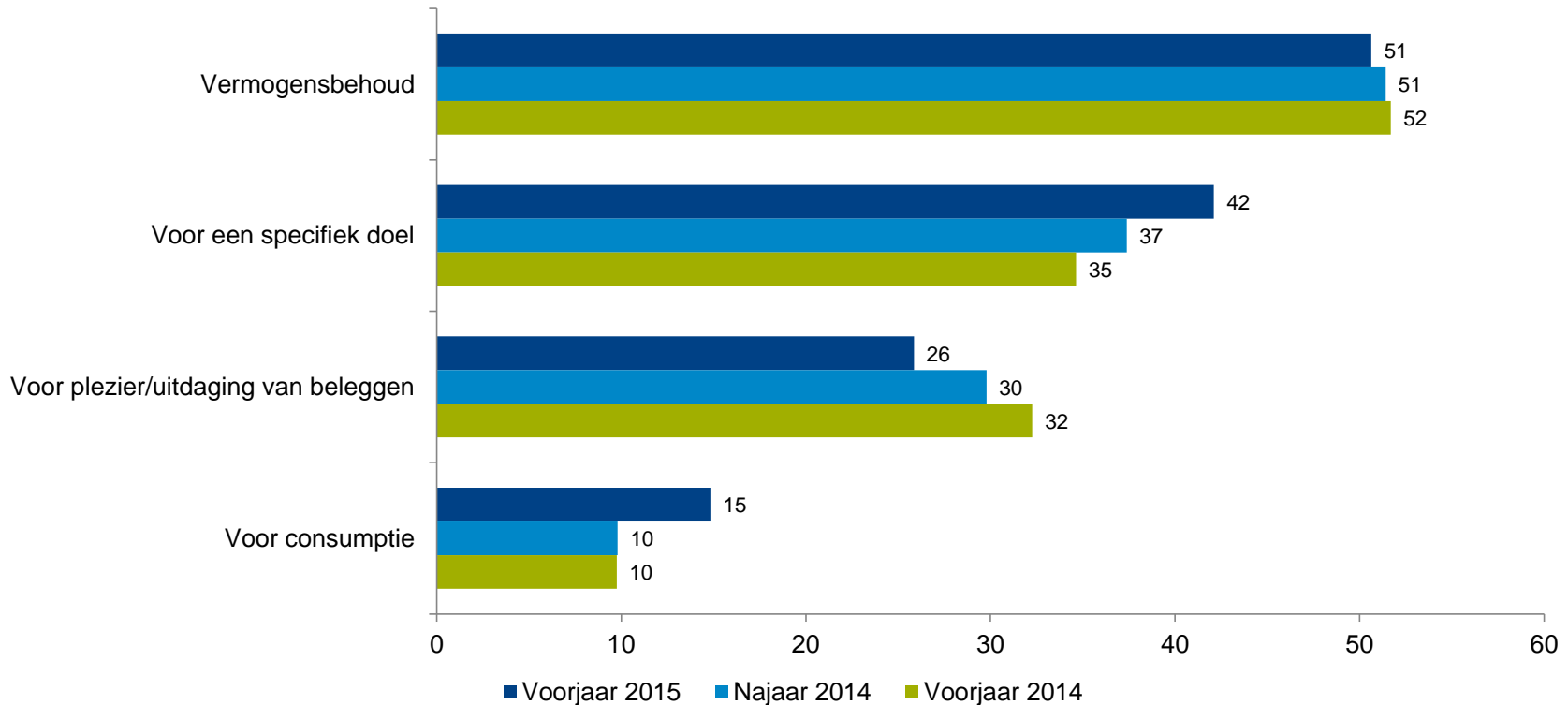
Onderzoeksresultaten in detail

Beleggersprofiel

Nog steeds belegt de helft van de beleggers voor vermogensbehoud

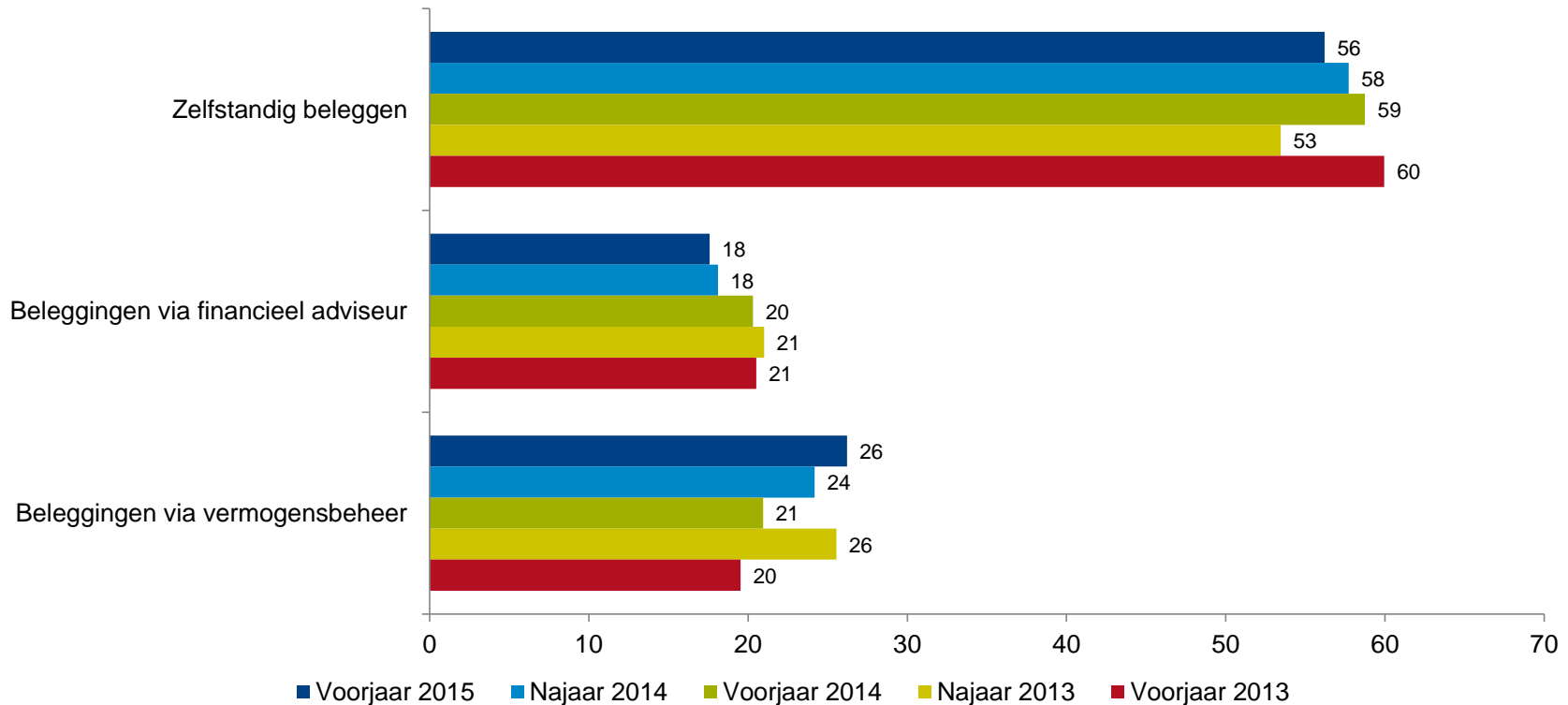

- ✓ Ten opzichte van de vorige metingen wordt meer belegt voor een specifiek doel zoals pensioen, inkomen, hypotheek of studie en iets minder voor het plezier. Ten opzichte van een jaar geleden is dit een significant verschil.
- ✓ Het aandeel dat belegt voor consumptiedoelstellingen is gestegen.
- ✓ Zelfstandige beleggers beleggen meer dan gemiddeld voor hun plezier (37%). Beleggers die beleggen via een vermogensbeheerder of een financieel adviseur beleggen vaker dan gemiddeld voor een specifiek doel (54% resp. 52%).

Met welk doel belegt u?
Meer antwoorden mogelijk

Alle beleggers
Voorjaar 2015 n = 636
Najaar 2014 n = 618
Voorjaar 2014 n = 477

Ruim de helft van de beleggers belegt zelfstandig

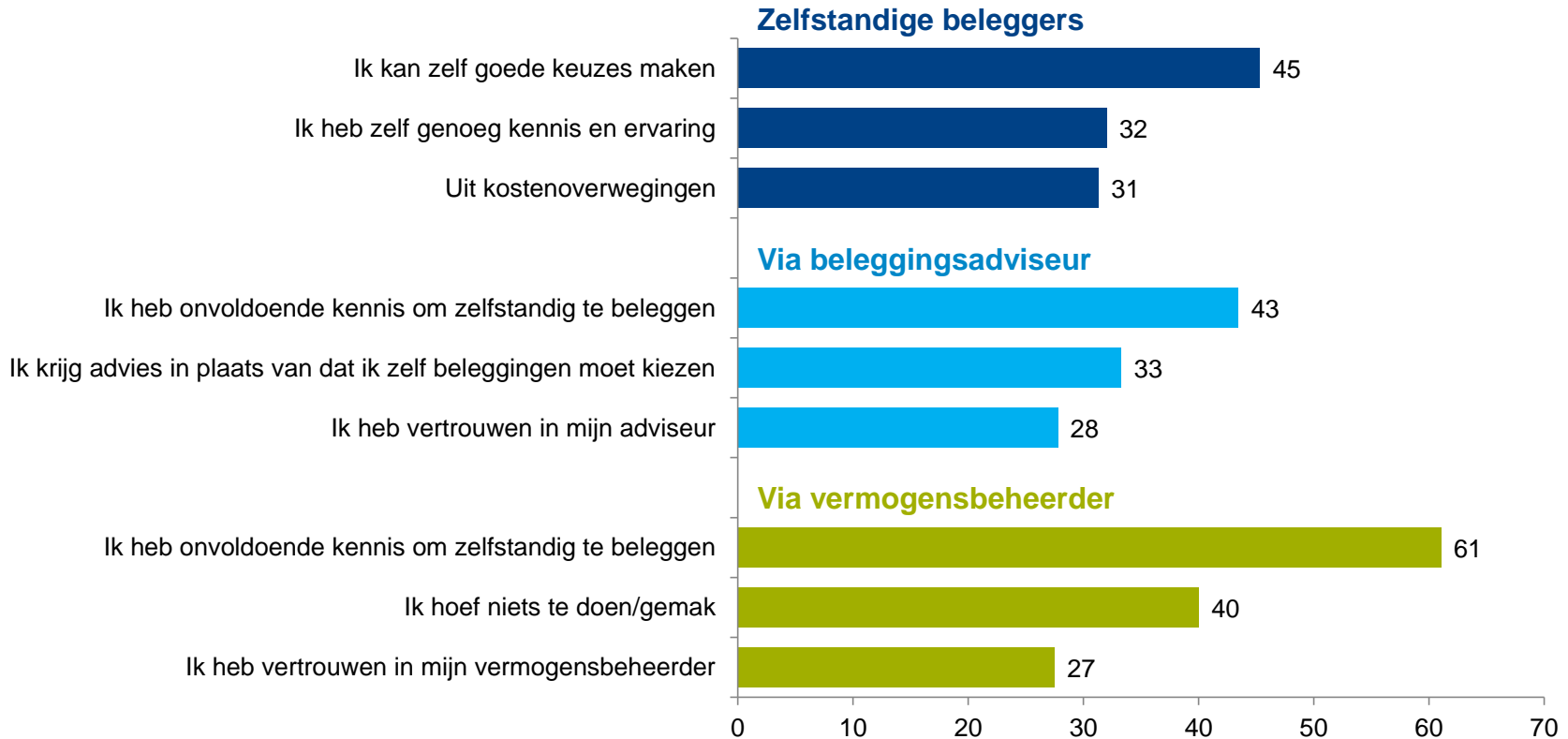
- ✓ Naast de zelfstandige beleggers belegt bijna een vijfde met behulp van een adviseur en een kwart via een vermogensbeheerder. Dit is niet significant anders dan bij de vorige meting.
- ✓ Adviesgevoeligen beleggen relatief vaak met behulp van een vermogensbeheerder (38%). Beheersten en ambitieuzen beleggen relatief vaker zelfstandig (66% resp. 65%).

Bij welke van de onderstaande beleggingswijzen is het totale belegde vermogen momenteel het hoogst?/ Wat is voor u de belangrijkste wijze waarop u belegt?

Alle beleggers

Voorjaar 2015 n=636, Najaar 2014 n=618, Voorjaar 2014 n=477, Najaar 2013 n=681, Voorjaar 2013 n=465

Zelfstandige beleggers willen zelf keuzes maken, adviesklanten zoeken advies, zekerheid en gemak

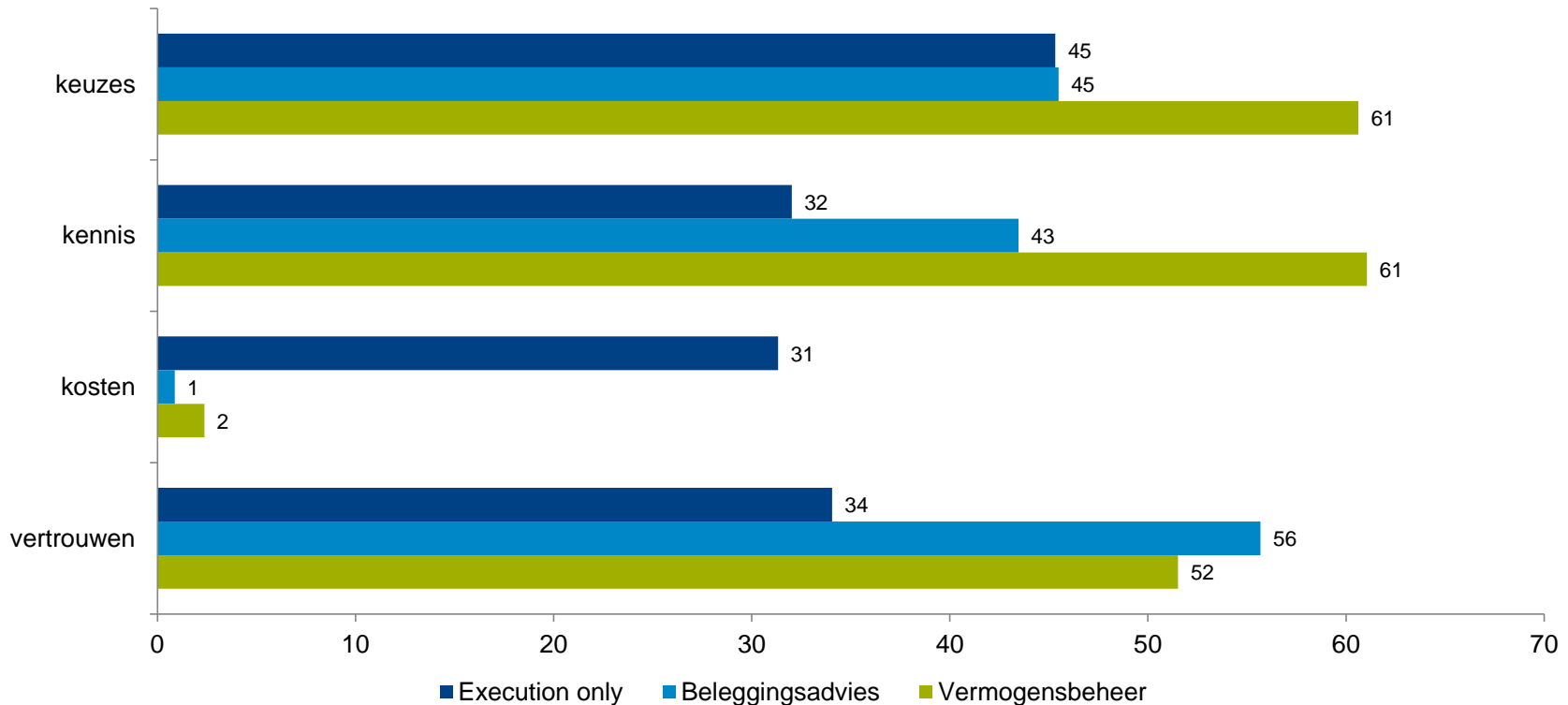

- ✓ Zelfstandige beleggers kiezen voor execution only zodat zij zelf goede keuzes kunnen maken. Bijna een derde belegt zelfstandig uit kostenoverwegingen en even zoveel beleggers vindt dat men zelf genoeg kennis en ervaring heeft voor deze vorm van beleggen. Vooral respondenten met veel vrij belegbaar vermogen geven aan zelf genoeg kennis en ervaring te hebben (52%).
- ✓ Beleggers die via een adviseur beleggen, vinden dat zij zelf onvoldoende kennis hebben, willen advies of hebben vertrouwen in de adviseur.
- ✓ Beleggers die via een vermogensbeheerder beleggen, vinden vooral dat zijzelf onvoldoende kennis hebben. Twee vijfde belegt vanwege het gemak, een kwart omdat zij er vertrouwen in hebben.
- ✓ De gegeven antwoorden komen overeen met de vorige meting.

Wat maakt dat u voor deze vorm van beleggen heeft gekozen?
Top-3 antwoorden

Beleggers die zelfstandig (n=355)
/ via beleggingsadviseur (n=112)
/ via vermogensbeheerder (n=169) beleggen

Kosten vooral belangrijk bij zelfstandige beleggers, keuzes belangrijk bij vermogensbeheer

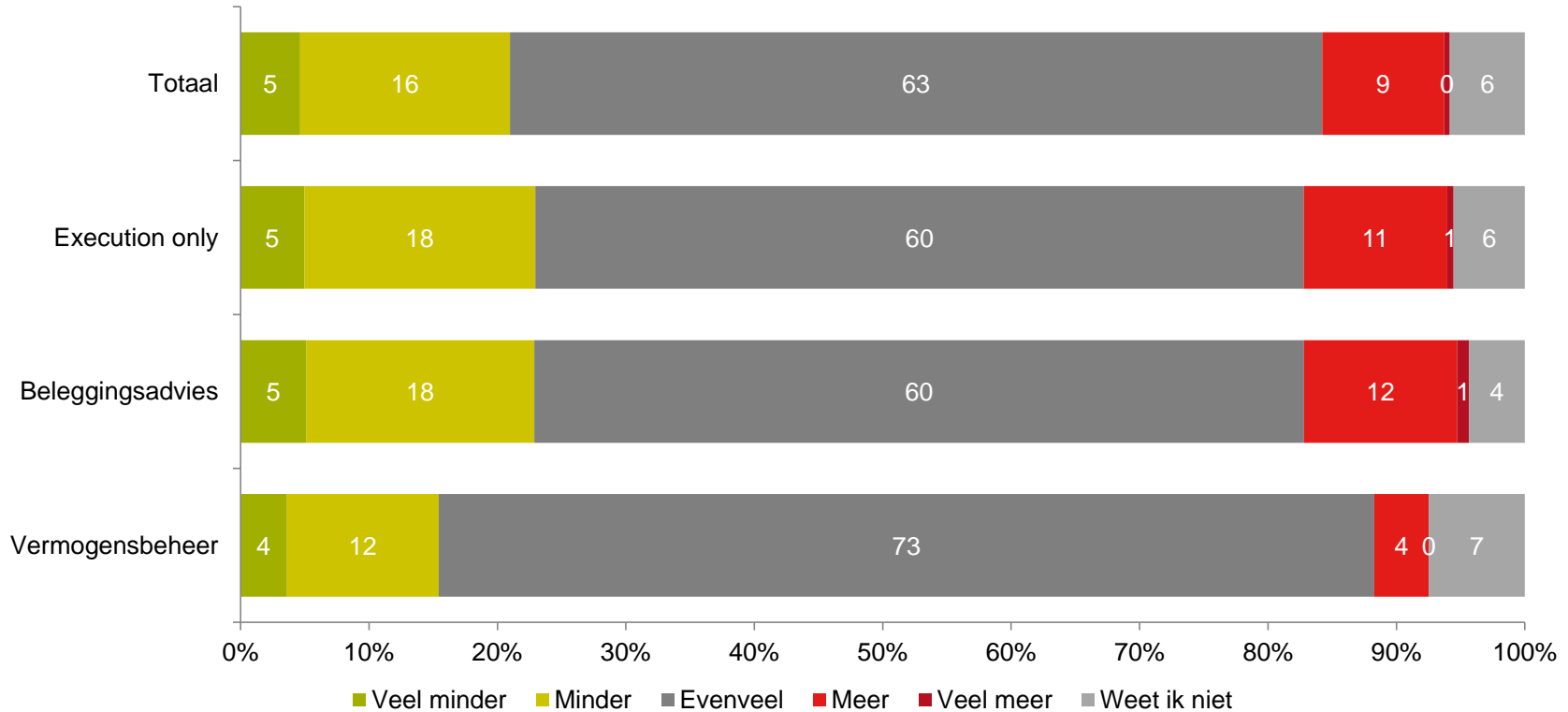
- ✓ Kosten worden door beleggers via een financieel adviseur en via vermogensbeheer vrijwel niet genoemd als reden voor keuze van deze beleggingsvormen.
- ✓ Van de zelfstandige beleggers die beleggen uit kostenoverwegingen geeft 38% ook aan voldoende kennis en ervaring te hebben.

Wat maakt dat u voor deze vorm van beleggen heeft gekozen?
Algemene delers (keuzes, kosten, kennis en vertrouwen) waarom men kiest, per vorm van beleggen

Beleggers die zelfstandig (n=355)
 / via beleggingsadviseur (n=112)
 / via vermogensbeheerder (n=169) beleggen

Een op tien beleggers neemt meer risico, een op vijf beleggers neemt minder risico dan voorheen

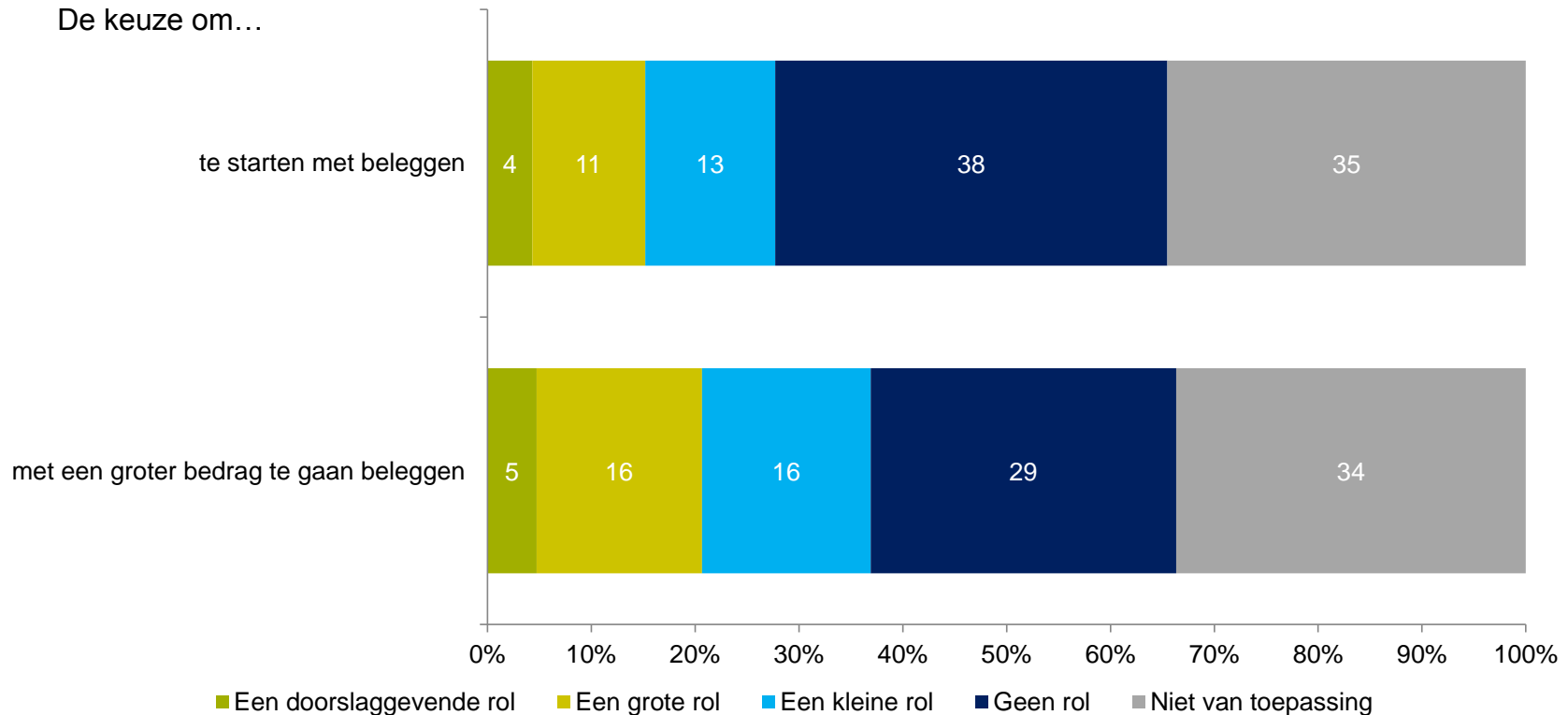

- ✓ Beleggers die actief zijn via vermogensbeheer nemen relatief vaker nog evenveel risico als in de beginjaren.
- ✓ Naarmate de belegger ouder is, wordt relatief vaker aangegeven dat men nu minder risico neemt bij het beleggen dan toen men begon met beleggen (-24 jaar 0%; 35-44 jaar 13%; 55+ 27%).

Neemt u sinds u begonnen bent met beleggen meer of minder risico bij het beleggen?

Alle beleggers
n = 636

Lage spaarrente heeft bij ruim een kwart van de beleggers een rol gespeeld om te starten

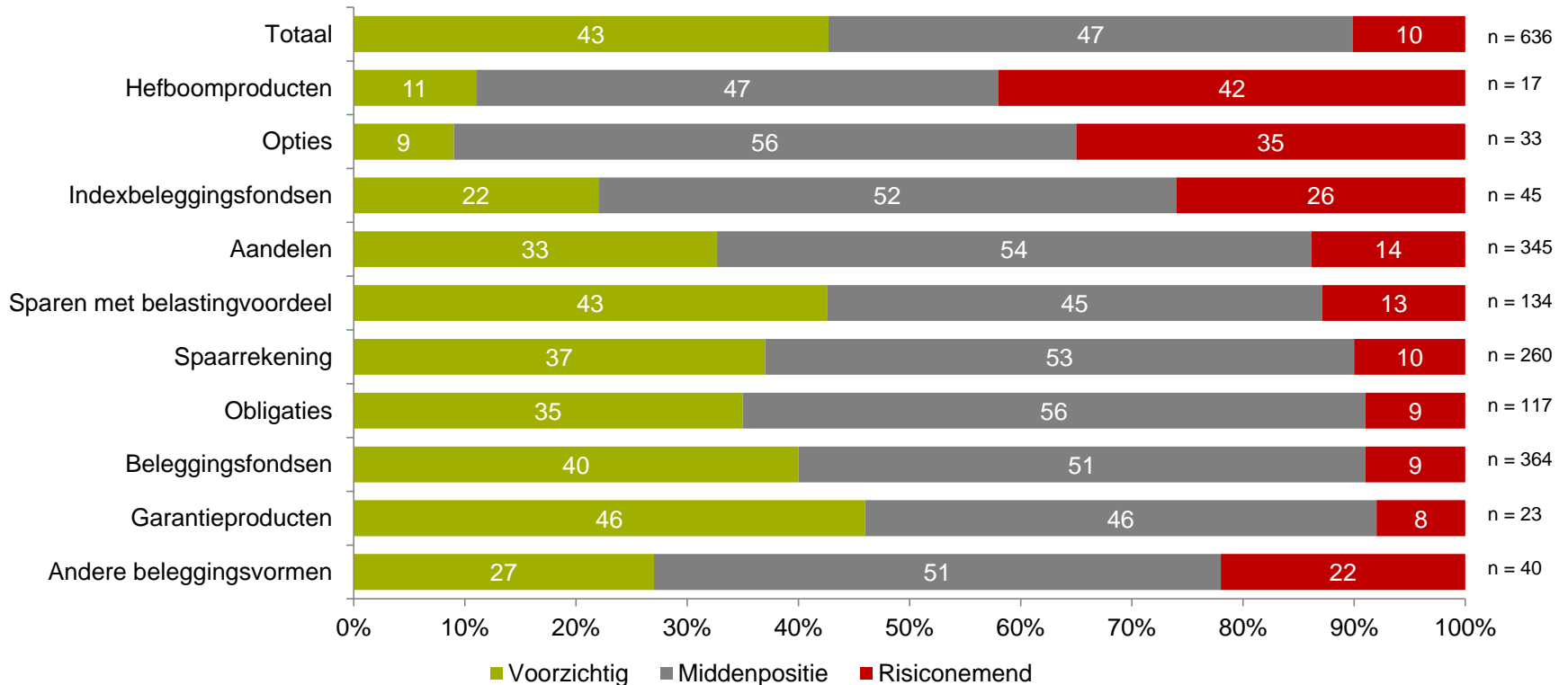

- ✓ Bij 15% van de beleggers heeft de lage rente op spaarproducten een grote rol gespeeld om te starten met beleggen.
- ✓ Bij 21% van de beleggers heeft de lage spaarrente een grote rol gespeeld om met een groter bedrag te gaan beleggen.
- ✓ De lage spaarrente speelt relatief vaker een rol bij de beleggers die korter dan 3 jaar actief zijn met beleggen.
- ✓ Bij beleggers met minder dan 5.000 euro spaargeld heeft de rentestand vaker een rol gespeeld om te starten met beleggen (50%).

In hoeverre heeft de lage rentestand op spaarproducten een rol gespeeld bij uw keuzes bij beleggen?

Alle beleggers
n = 636

Beleggers in risicovolle beleggingsvormen zien zichzelf relatief ook vaak als risiconemend

- ✓ Beleggers in hefboomproducten, opties of andere derivaten en indexbeleggingsfondsen zien zichzelf significant vaker als risiconemend. Meestal is het een klein deel van de portefeuille dat in opties of derivaten wordt belegd.

Ziet u uzelf als een risiconemende belegger, een voorzichtige belegger of neemt u juist een middenpositie in? Uitgezet naar beleggingsvorm.

Alle beleggers
n = 636

Profielen beleggers

	Alle beleggers (n = 636)	Doelbelegger (n = 226)	Vermogensbehoud- belegger (n = 267)	Funbelegger (n = 143)
Omvang in populatie beleggers	100%	35%	42%	22%
Leeftijd (gemiddeld)	51	50	53	49
Aantal jaren dat men belegt (gemiddeld)	15	14	16	13
Percentage hoog opgeleiden	47%	43%	54%	40%
Beleggingsportefeuille > €100.000,-	10%	8%	13%	6%
Percentage execution only	56%	41%	58%	77%
Percentage vermogensbeheer	26%	36%	26%	12%
Belegt in obligaties	18%	18%	21%	13%
Belegt in aandelen	54%	43%	55%	67%
Belegt in beleggingsfondsen	57%	59%	63%	43%
Percentage risiconemende belegger	10%	10%	6%	19%
Let voorn. op verhouding tussen risico's, rendement en kosten	18%	26%	17%	10%
Let voorn. op verhouding tussen risico's en rendement	17%	12%	22%	13%

Als een percentage significant hoger is ten opzichte van de totale groep beleggers, staat dit percentage in het **groen**. Als een percentage significant lager is, staat dit percentage in het **rood**.

Doelbelegger: beleggers die hoofdzakelijk (>50%) beleggen voor een specifiek doel, zoals pensioen, (aanvulling) inkomen, afbetalen hypotheek, etc.

Vermogensbehoudbelegger: beleggers die hoofdzakelijk (>50%) beleggen voor vermogensbehoud

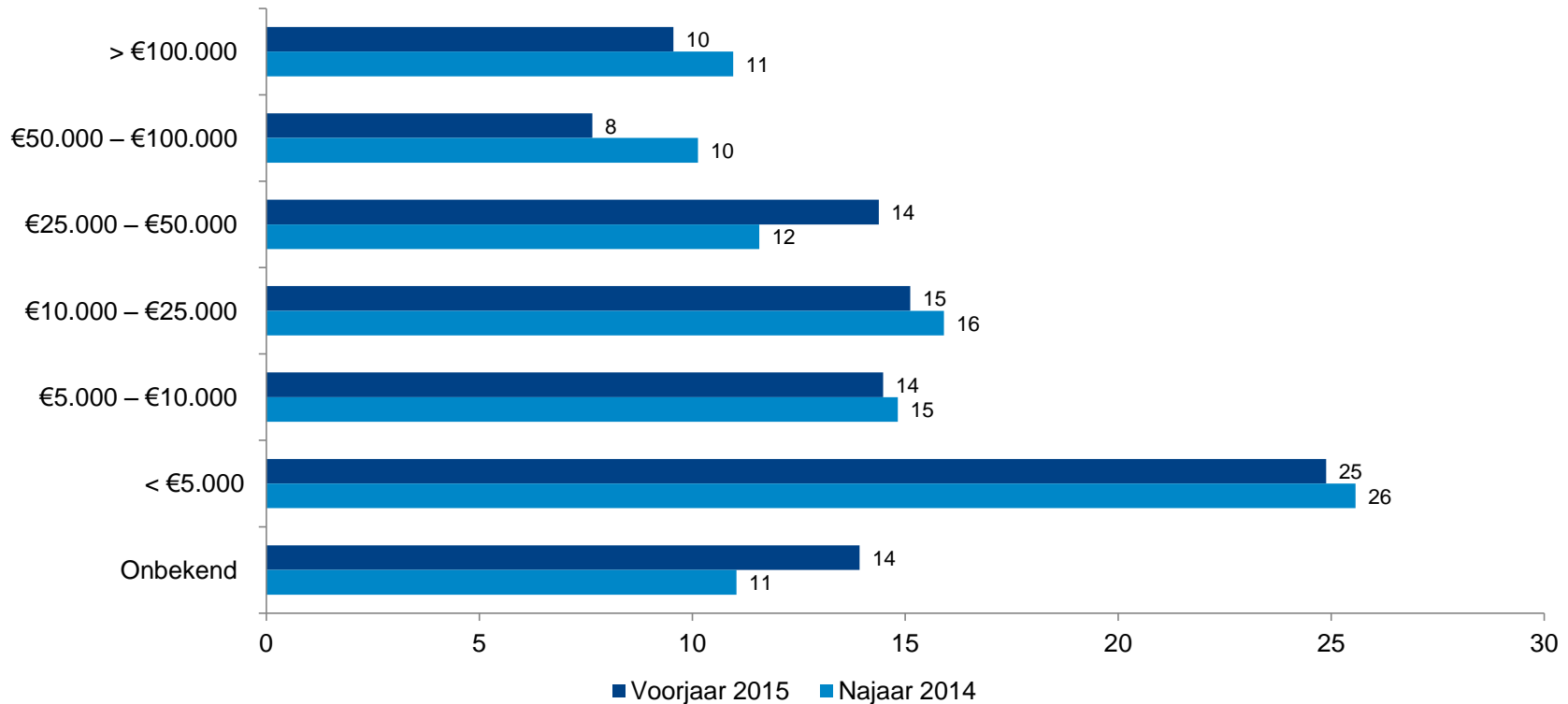
Funbelegger: beleggers die hoofdzakelijk (>50%) beleggen voor het plezier of voor consumptie

---

Beleggingsportefeuille

Een kwart van de beleggers heeft een beleggingsportefeuille van minder dan €5.000,-

- ✓ Evenals bij de vorige meting heeft een kwart van de beleggers een beleggingsportefeuille van minder dan €5.000,-.
- ✓ Een op tien heeft een totaal belegd vermogen boven €100.000,-.
- ✓ Zelfstandige beleggers (32%) en funbeleggers (45%) hebben vaker dan gemiddeld een belegd vermogen van minder dan €5.000,-.
- ✓ Naarmate de leeftijd hoger wordt stijgt de waarde van de beleggingen.

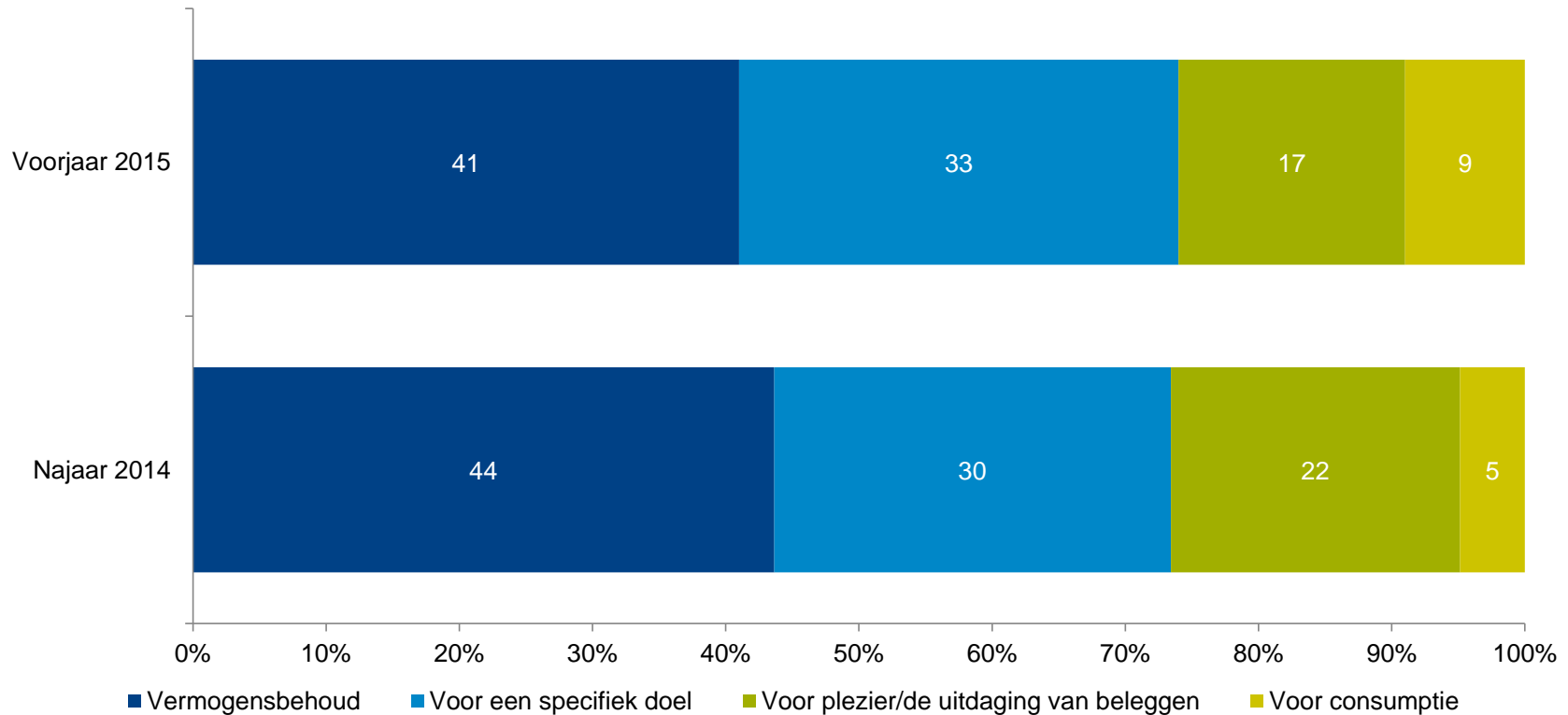
Wat is op dit moment de totale waarde van uw beleggingen?

Alle beleggers

Voorjaar 2015 n = 636

Najaar 2014 n = 618

Procentuele verdeling beleggersportefeuille

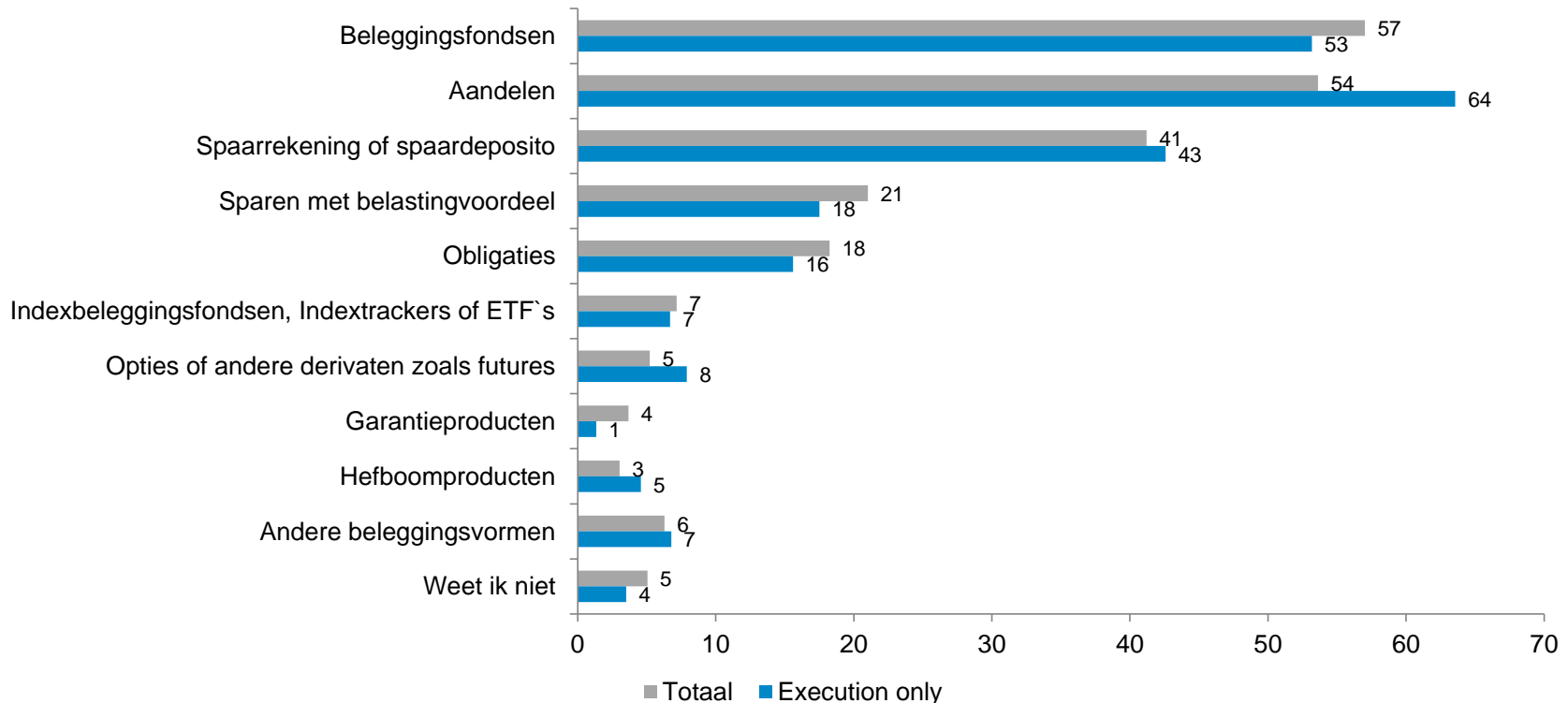

- ✓ Evenals vorige meting beleggen beleggers het grootste deel van hun beleggingsportefeuille ten behoeve van vermogensbehoud. Een derde van de beleggingsportefeuille wordt belegd voor een specifiek doel.

Als u naar uw totale beleggingsportefeuille kijkt en deze op 100% stelt, welk deel (in procenten) belegt u dan ...:

Alle beleggers
Voorjaar 2015 n = 636
Najaar 2014 n = 618

Beleggingsfondsen en aandelen meest populaire vorm van beleggen

- ✓ Zelfstandige beleggers sparen of beleggen meer dan gemiddeld in aandelen en opties of andere derivaten.
- ✓ Gemiddeld belegt men in ruim twee verschillende beleggings- en spaarvormen, dit geldt ook voor zelfstandige beleggers. Beleggers met een hoog vermogen en risicozoekende beleggers beleggen gemiddeld in bijna drie verschillende beleggings- en spaarvormen.
- ✓ Beleggers die via een financieel adviseur beleggen, beleggen vaker in obligaties (26%). Deze groep beleggers heeft ook relatief vaker een spaarrekening/deposito (51%)

In welke vormen spaart of belegt u / wordt er voor u belegd?

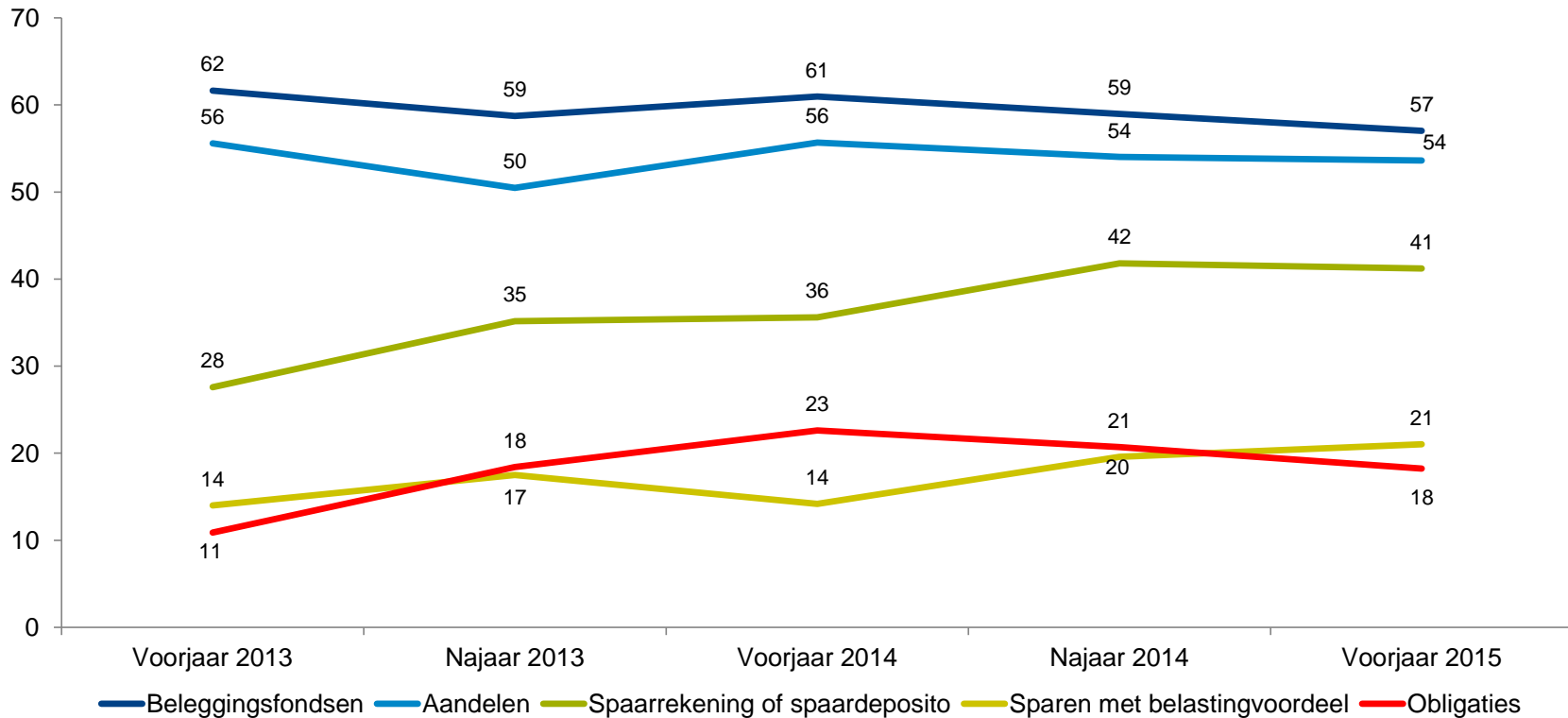
Alle beleggers

Totaal n = 636

Zelfstandige belegger n = 355

Ruim de helft belegt in aandelen en/of fondsen

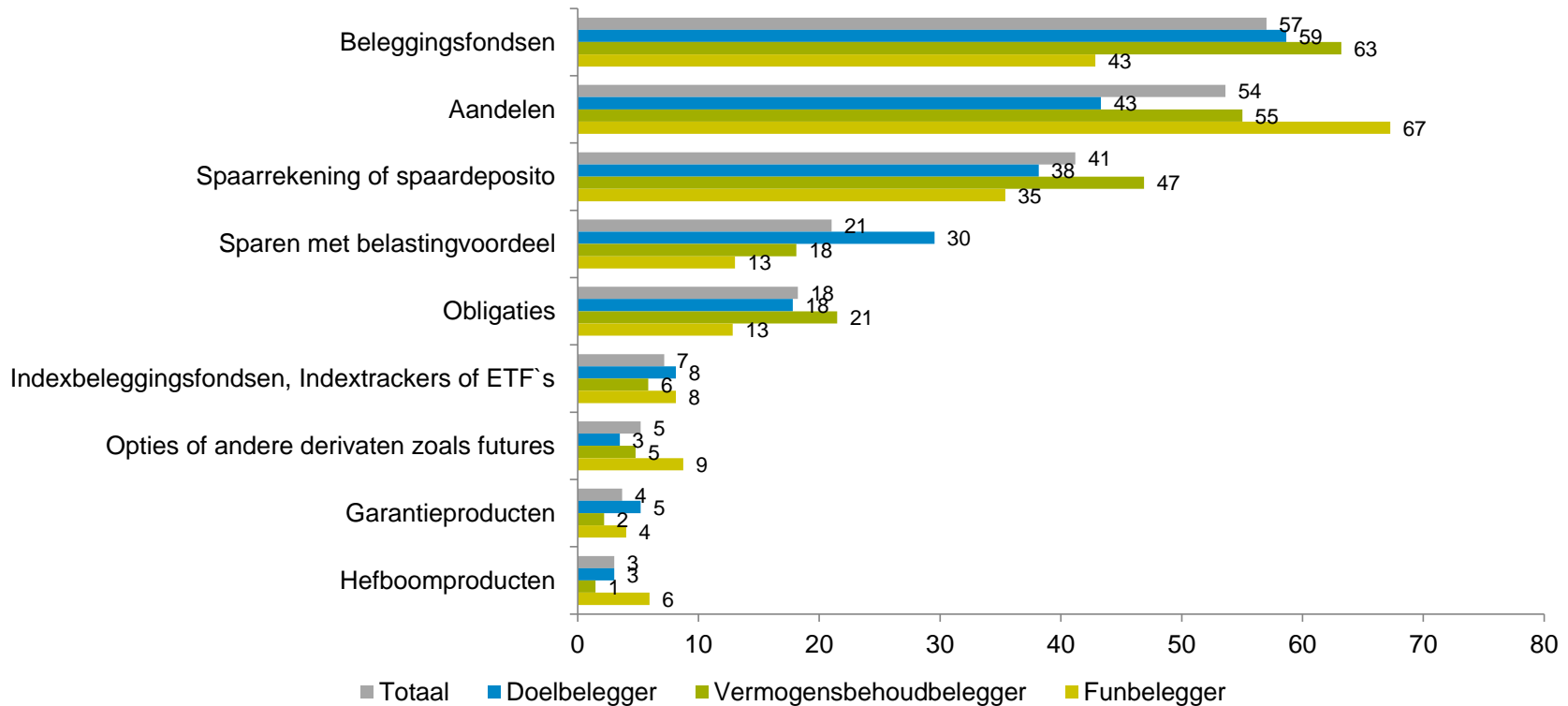

- ✓ De stijgende lijn van obligaties van voorjaar 2013 tot voorjaar 2014 buigt vanaf najaar 2014 weer naar beneden tot 18% in het voorjaar van 2015.

In welke vormen spaart of belegt u / wordt er voor u belegd?

Alle beleggers
n = 636

Doelbelegger spaart relatief vaak met belastingvoordeel en funbelegger belegt vaak in aandelen

✓ De vermogensbehoudbelegger belegt relatief vaak in beleggingsfondsen (63%).

In welke vormen spaart of belegt u / wordt er voor u belegd?

Alle beleggers
n = 636

Voorzichtige beleggers hebben gemiddeld minder vormen van beleggingen dan andere beleggers

Gemiddeld aantal soorten beleggingen

Alle beleggers	Voorzichtig	Midden	Risicozoekend	Doelbelegger	Vermogensbehoudbelegger	Funbelegger	Execution only	Advies	Vermogensbeheer
1,6	1,3	1,8	2,1	1,6	1,7	1,6	1,7	1,7	1,5

Belangrijkste beleggingsvorm

Alle beleggers	Voorzichtig	Midden	Risicozoekend	Doelbelegger	Vermogensbehoudbelegger	Funbelegger	Execution only	Advies	Vermogensbeheer
Beleggingsfondsen 57%	Beleggingsfondsen 53%	Beleggingsfondsen 61% Aandelen 61%	Aandelen 71%	Beleggingsfondsen 59%	Beleggingsfondsen 63%	Aandelen 67%	Aandelen 64%	Beleggingsfondsen 59%	Beleggingsfondsen 64%

- ✓ Hoe voorzichtiger de belegger, des te minder vormen van beleggingen men gemiddeld heeft.

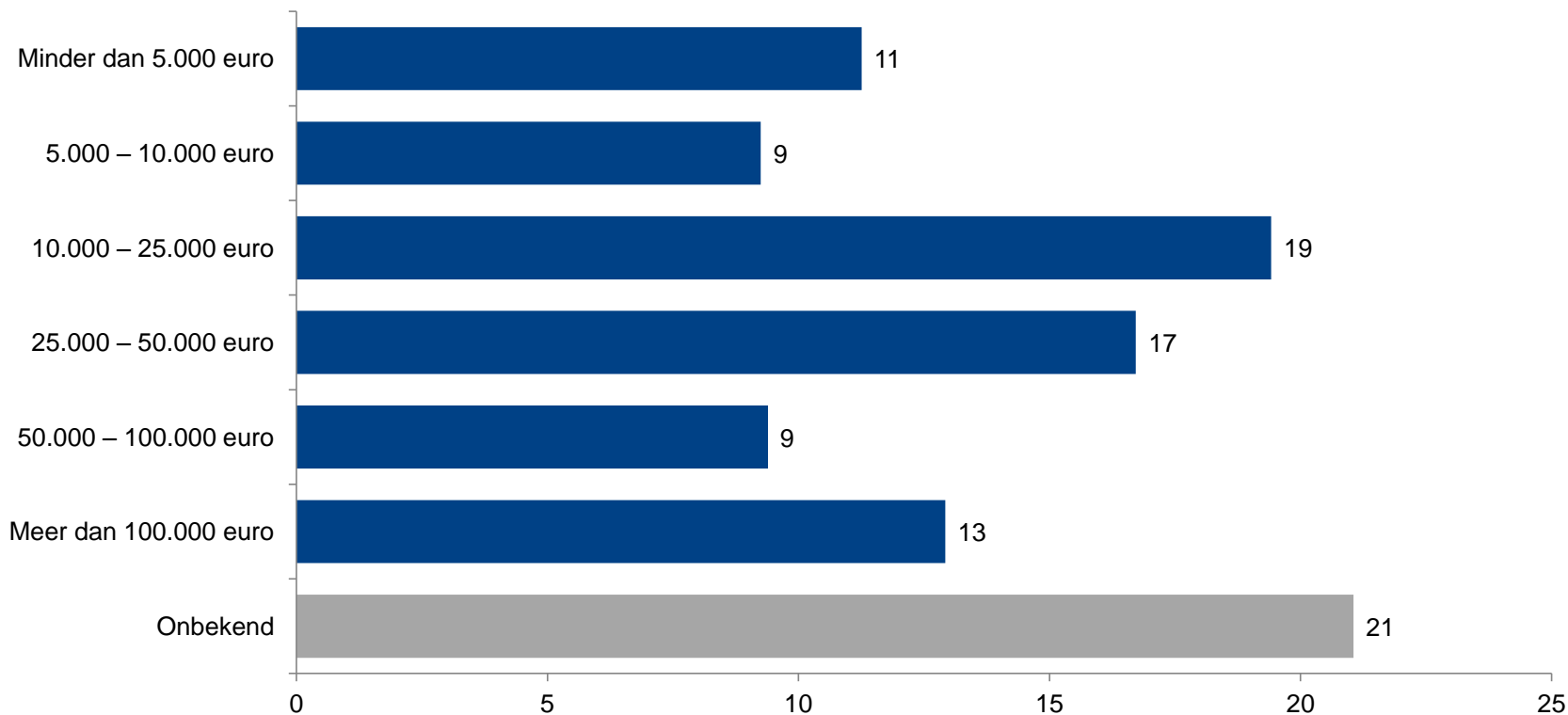
Gemiddeld aantal soorten beleggingen (exclusief sparen), uitgesplitst naar verschillende typen beleggers

In welke vormen spaart of belegt u / wordt er voor u belegd?

Alle beleggers die weten in welke vormen zij sparen/beleggen

n = 604

4 op de 10 beleggers die sparen hebben meer dan €25k op rekening/deposito

- ✓ 20% van de beleggers met een spaarrekening of –deposito heeft minder dan 10.000 euro op de rekening of deposito.
- ✓ Van 21% van de spaarders is niet bekend hoeveel spaargeld zij bezitten.

Hoeveel spaargeld bezit u op een spaarrekening of spaardeposito?

Alle beleggers die een spaarrekening hebben of een spaardeposito
n = 260

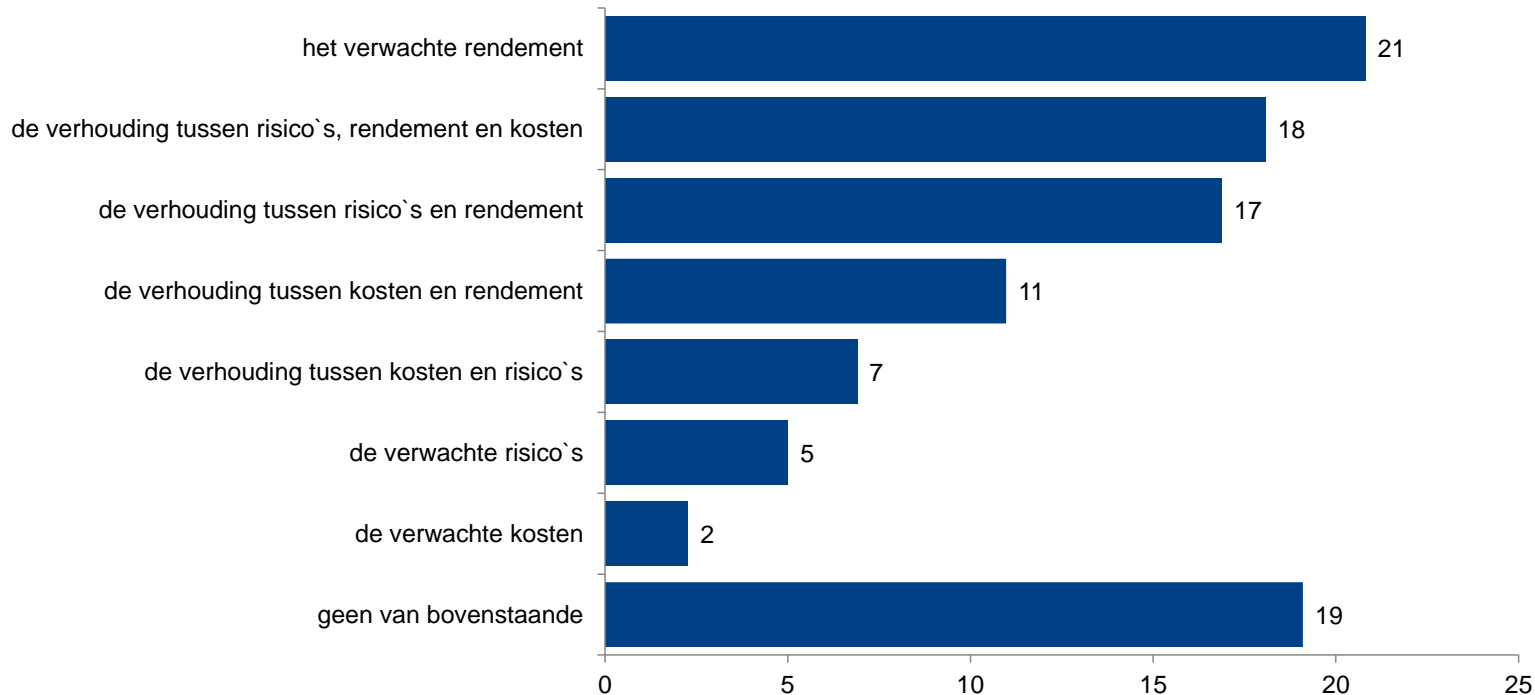

Risico, rendement en kosten

Waar letten beleggers op bij het nemen van een beleggingsbeslissing?

Ik let voornamelijk op ...

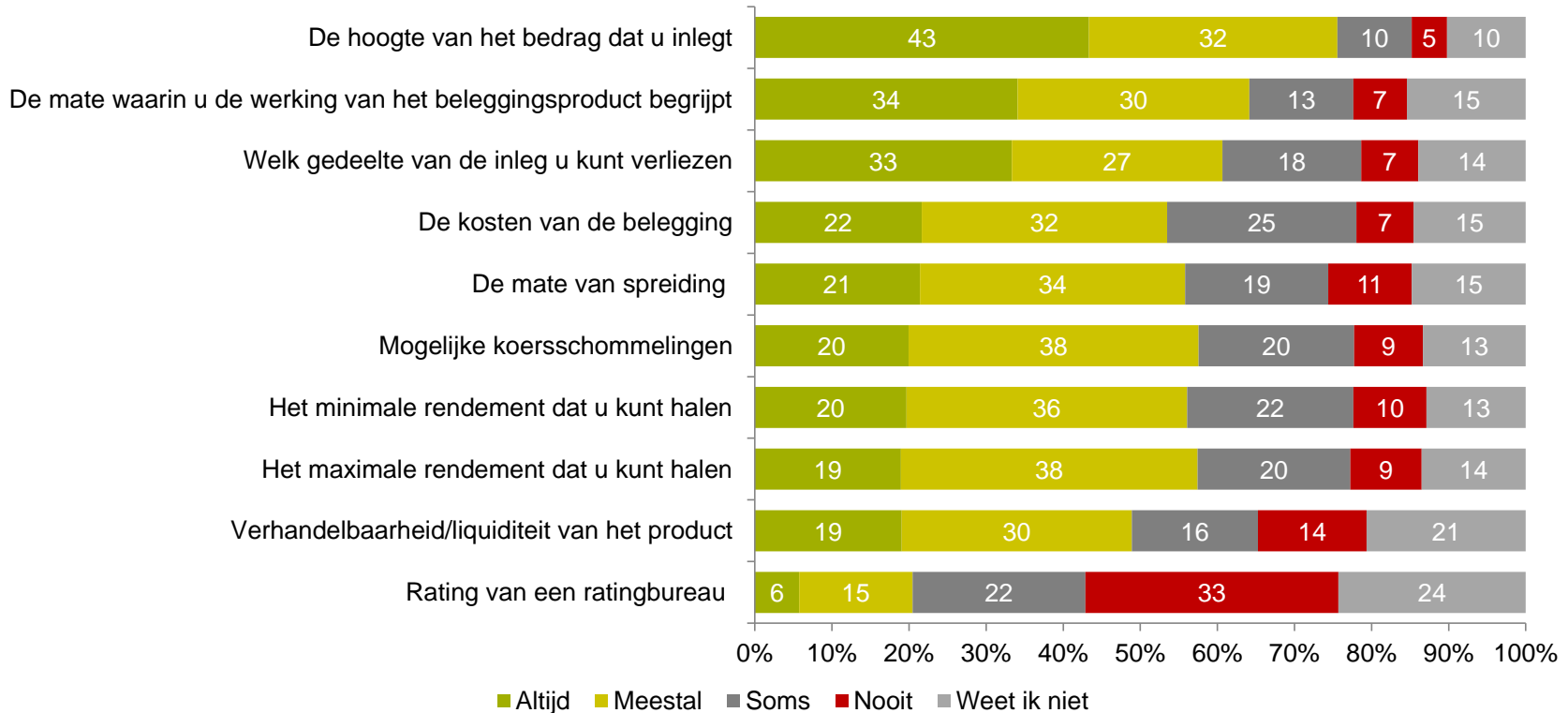
- ✓ Er zijn geen significante verschillen tussen zelfstandige beleggers en beleggers die via een adviseur beleggen. Het antwoord 'geen van bovenstaande' wordt relatief vaak genoemd door voorzichtige beleggers (28%), door beleggers met een vrij belegbaar vermogen minder dan 5.000 euro (29%), door adviesgevoeligen (33%) en door gemaksgesoorieënteerden (37%).

Welke overweging is voor u het meest belangrijk bij het nemen van een beleggingsbeslissing?

Beleggers die zelfstandig of via een adviseur beleggen

n = 467

De hoogte van het inlegbedrag wordt het meest meegenomen bij bepaling risico van belegging

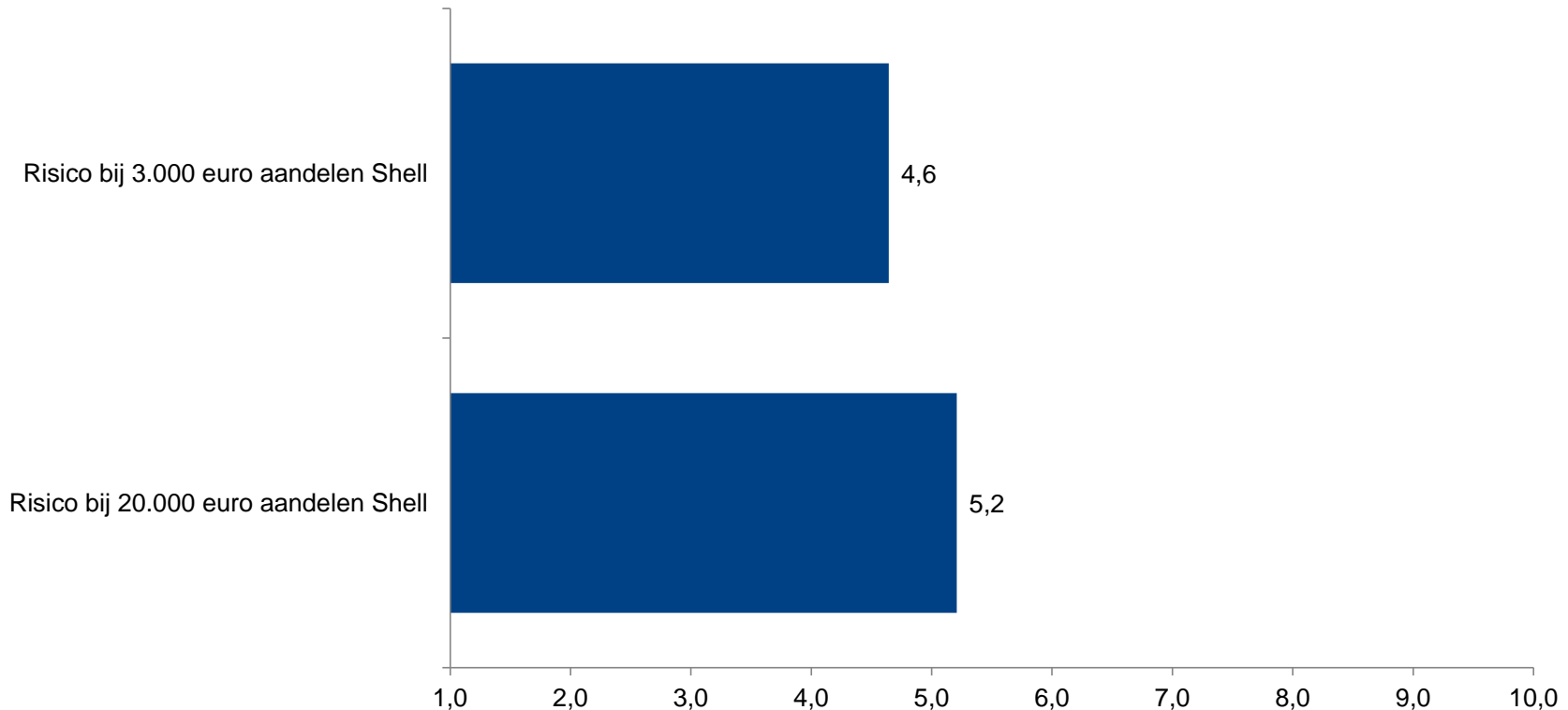
- ✓ Naast de hoogte van het inlegbedrag, nemen beleggers ook relatief vaak mee of zij de werking van het beleggingsproduct begrijpen en welk deel van de inleg zij kunnen verliezen.
- ✓ De rating van een ratingbureau wordt van de genoemde aspecten het minst vaak meegenomen om het risico van een bepaald beleggingsproduct te bepalen.

In hoeverre neemt u onderstaande aspecten mee als u het risico van een bepaald beleggingsproduct wilt bepalen?

Beleggers die zelfstandig of via een adviseur beleggen

n = 467

Hoogte van bedrag van inleg heeft invloed op risicoperceptie van belegger

- ✓ Het gepercipieerde risico bij een beleggingsbeslissing van 3.000 euro is lager dan bij een beslissing van 20.000 euro (4,6 resp. 5,2 op een schaal van 1 (=zeer laag) tot 10 (=zeer hoog)).

Split runvraag: stel dat u de volgende beleggingsbeslissing neemt: U koopt voor [€3.000 / €20.000] aandelen in Shell. Hoe risicovol vindt u deze beleggingsbeslissing? Split run

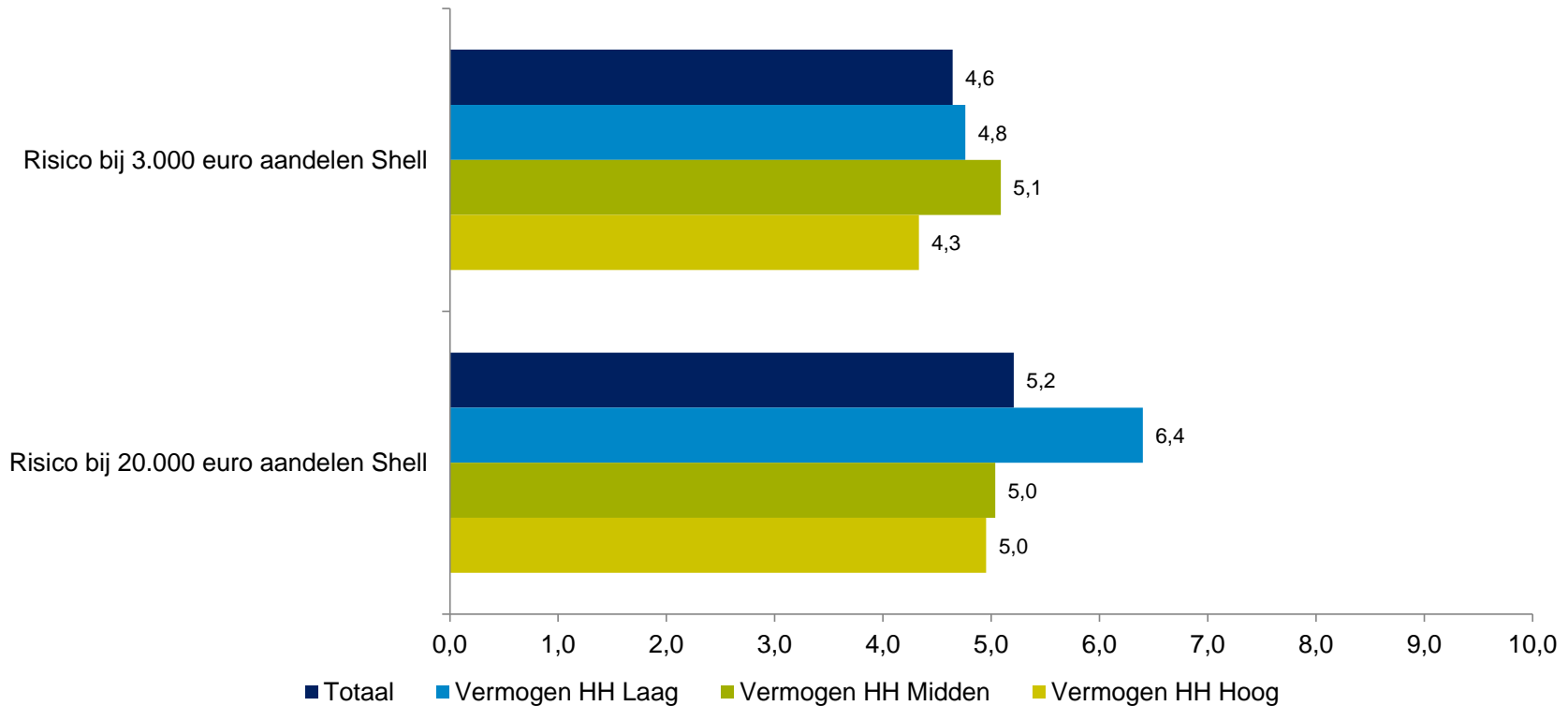
Alle beleggers

Risico 3.000 euro n = 334

Risico 20.000 euro n = 302

Hoogte van bedrag van inleg heeft invloed op risicoperceptie van belegger

- ✓ Onder de beleggers met een laag vermogen (tot 10.000 euro), wordt de aankoop van 20.000 euro aandelen vaker als risicovol gepercipieerd (gemiddeld 6,4).

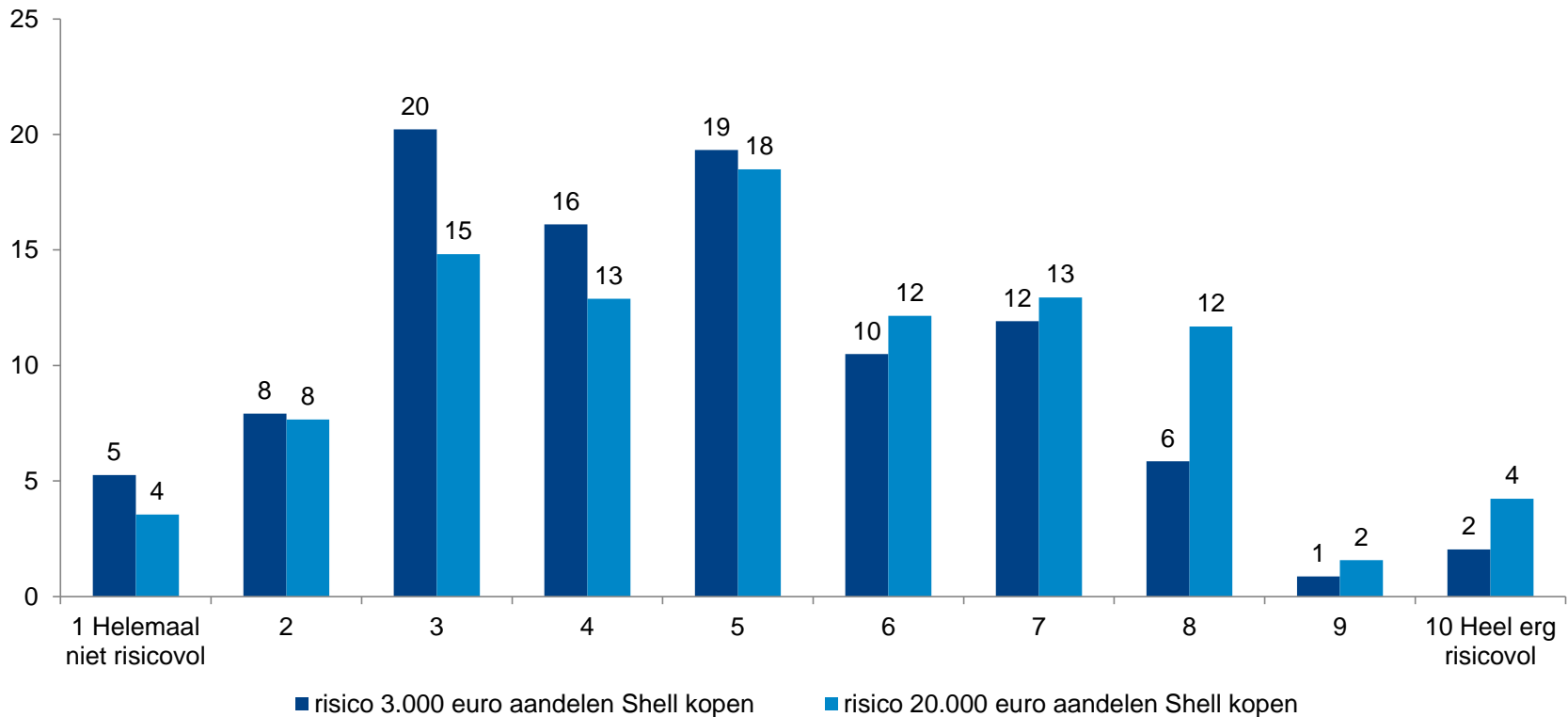
Stel dat u de volgende beleggingsbeslissing neemt: U koopt voor [€3.000 / €20.000] aandelen in Shell. Hoe risicovol vindt u deze beleggingsbeslissing? Split run

Alle beleggers

Risico 3.000 euro n = 334

Risico 20.000 euro n = 302

Verdeling risicoperceptie van belegger per inlegbedrag

✓ In de figuur de verdeling van de risicoperceptie bij een ingelegd bedrag van 3.000 euro en bij een inleg van 20.000 euro.

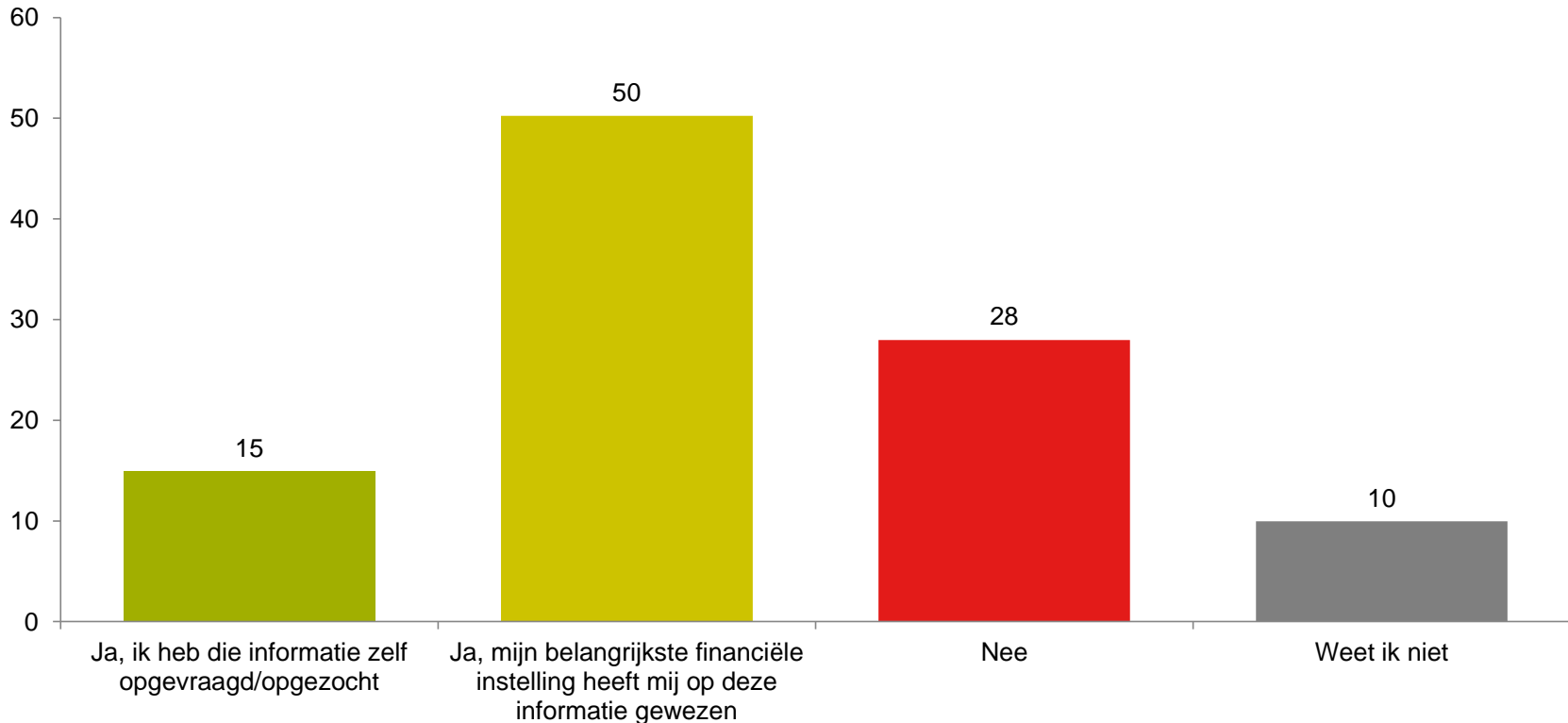
Stel dat u de volgende beleggingsbeslissing neemt: U koopt voor [€3.000 / €20.000] aandelen in Shell. Hoe risicovol vindt u deze beleggingsbeslissing? Split run

Alle beleggers

Risico 3.000 euro n = 334

Risico 20.000 euro n = 302

De helft van de beleggers is geweest op informatie over kosten omtrent beleggen

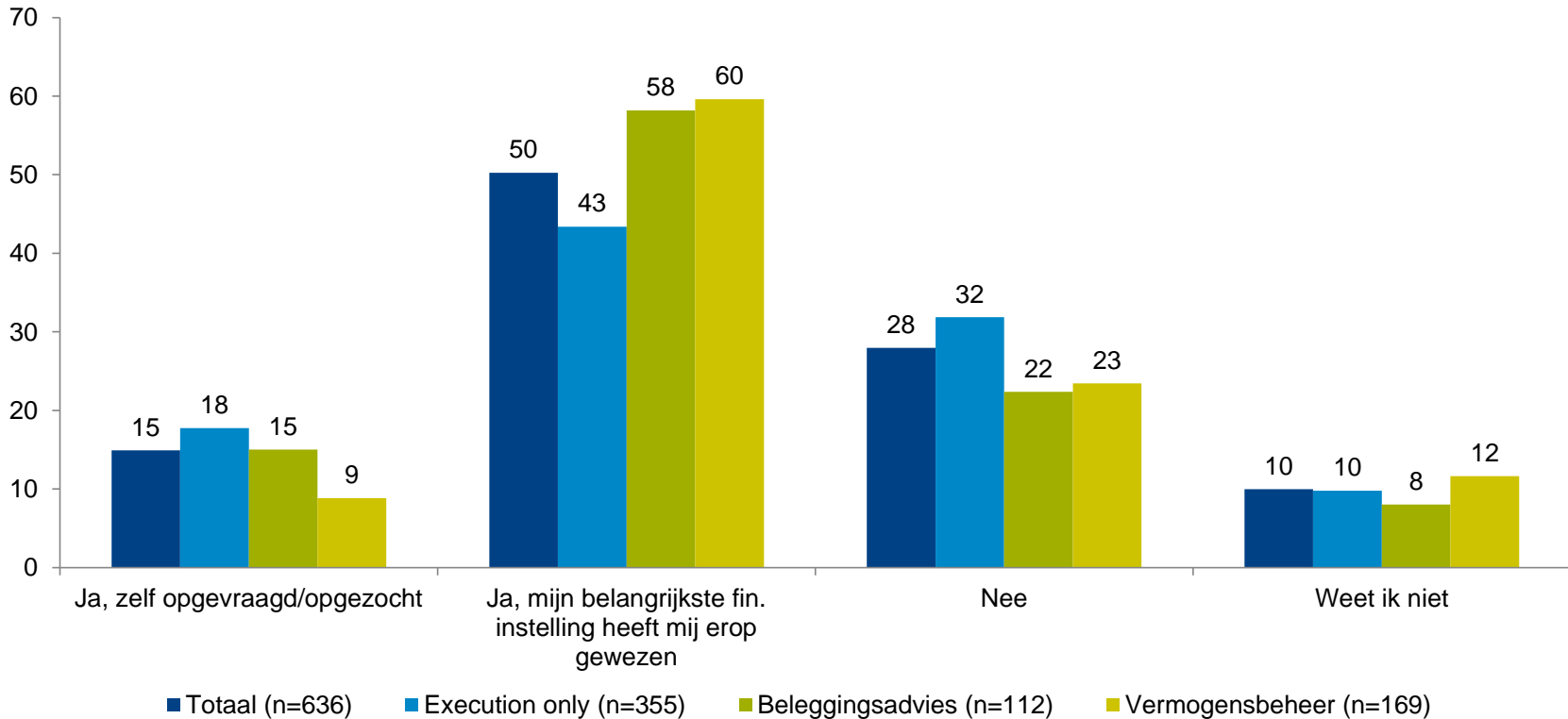

- ✓ Bijna tweederde van de beleggers heeft informatie over de hoogte van de kosten omtrent hun beleggingen gezien: 50% is er door hun financiële instelling op gewezen en 15% heeft het zelf opgezocht of opgevraagd.
- ✓ 'Beheersten' hebben significant vaker zelf informatie opgevraagd (25%).

Heeft u afgelopen jaar van uw (belangrijkste) financiële instelling informatie over de hoogte van de kosten gezien omtrent beleggen?
Meer antwoorden mogelijk

Alle beleggers
n = 636

Zeven van tien beleggers die beleggen via financieel adviseur hebben informatie over kosten gezien

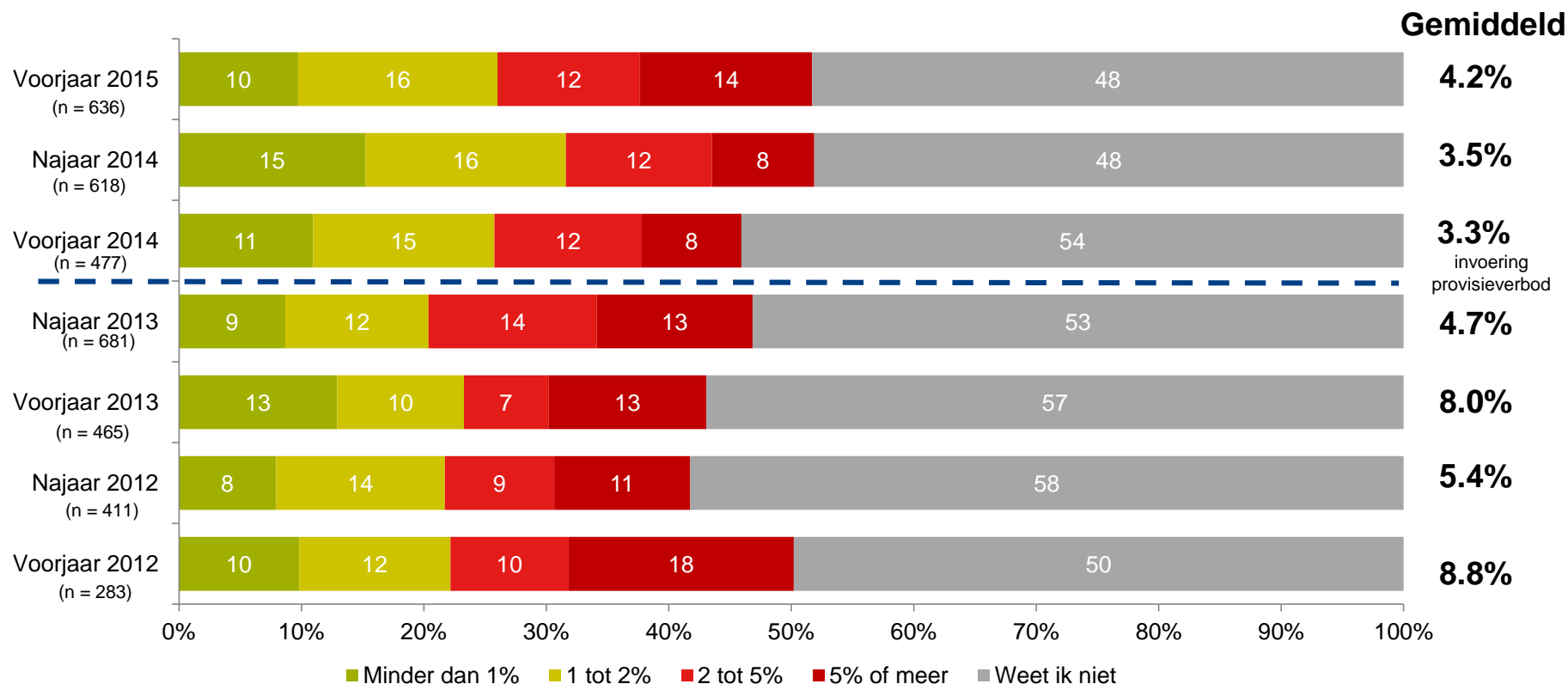

- ✓ Beleggers die beleggen via een financieel adviseur hebben het afgelopen jaar het vaakst informatie gezien over de hoogte van de kosten omtrent beleggen. Zelfstandige beleggers zijn het minst vaak op de hoogte van deze informatie.
- ✓ Ten opzichte van de vorige meting (2014) is het aantal beleggers gestegen dat geen informatie heeft gezien over de hoogte van de kosten omtrent beleggen (van 15% naar 28%).

Heeft u afgelopen jaar van uw (belangrijkste) financiële instelling informatie over de hoogte van de kosten gezien omtrent beleggen?
Meer antwoorden mogelijk

Alle beleggers
 n = 636

Meer dan de helft van de beleggers is op de hoogte van de kosten die zij per jaar betalen

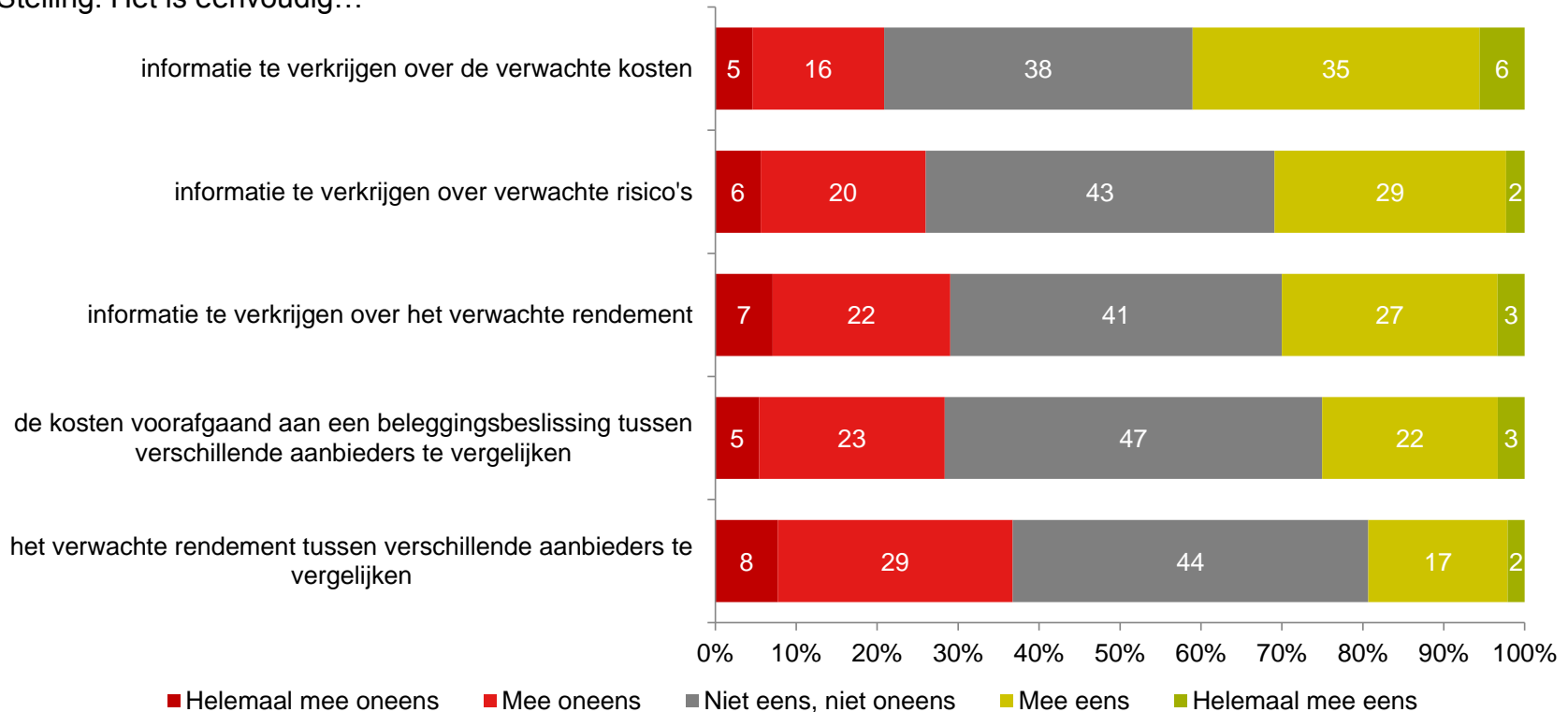
- ✓ Ten opzichte van het najaar 2014 weten even veel beleggers (52%) hoe hoog de kosten zijn die zij per jaar betalen.
- ✓ Met name beleggers met een hoog vermogen (64%) zijn vaker wel op de hoogte van de jaarlijkse kosten.
- ✓ De kosten worden in het voorjaar van 2015 weer iets hoger ingeschat dan in de twee voorgaande metingen (4,2% resp. 3,5% resp. 3,3%).
- ✓ Met name gemaksgereïenteerden (2,5%) schatten de kosten gemiddeld lager in. De risicozoekende beleggers (5,3%) en ook adviesgevoeligen (5,9%) schatten de kosten gemiddeld juist hoger in.

Hoe hoog denkt u dat de kosten zijn die u gemiddeld per jaar betaalt voor beleggingen? Uitgedrukt in percentage van het totaal belegde vermogen.

Alle beleggers

Twee op vijf geeft aan dat het eenvoudig is om informatie te verkrijgen over verwachte kosten

Stelling: Het is eenvoudig...

- ✓ Men is het vaker eens dan oneens bij de stellingen over de eenvoud van het verkrijgen van informatie over verwachte kosten en risico's.
- ✓ Bij de stellingen over de eenvoud van het vergelijken van de verwachte kosten en rendement tussen verschillende aanbieders is een groter deel van de beleggers het oneens met de stellingen.

In hoeverre bent u het eens met de volgende stellingen...?

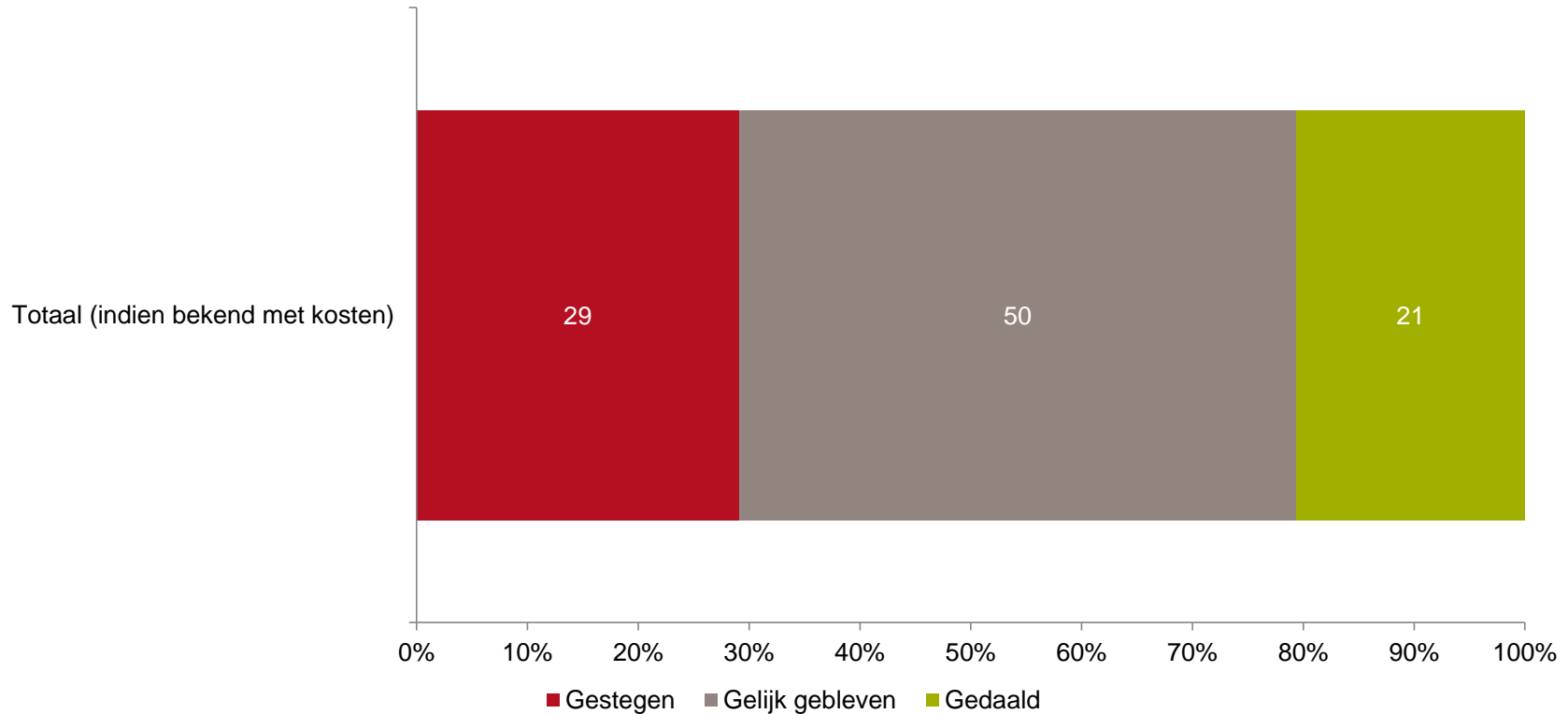
Beleggers die zelfstandig of via een adviseur beleggen
n = 488

Provisieverbod

De helft van de beleggers ervaart geen effect op kosten door invoering van het provisieverbod

- ✓ Het percentage beleggers dat een kostenstijging of daling ervaart door de invoering van het provisieverbod is gelijk aan de vorige meting.
- ✓ Voor de beleggers die de kosten voor beleggen (in percentage) niet weten, is het hun perceptie of er sprake is van een stijging of daling. De verdeling bij de totale groep ziet er echter nagenoeg hetzelfde uit als voor de beleggers die de kosten wel weten (27% gestegen, 53% gelijk gebleven en 20% gedaald).

* Deze vraag over kostenstijging of –daling is beantwoord door alle respondenten (n = 636). De respondenten die eerder hebben aangegeven niet te weten hoeveel zij per jaar betalen voor beleggingen (n=307) en de respondenten die bij deze vraag aangeven niet te weten of de kosten gestegen, gedaald of gelijk gebleven zijn (n=142), zijn niet meegenomen in de grafiek. De grafiek is dus gebaseerd op 189 respondenten.

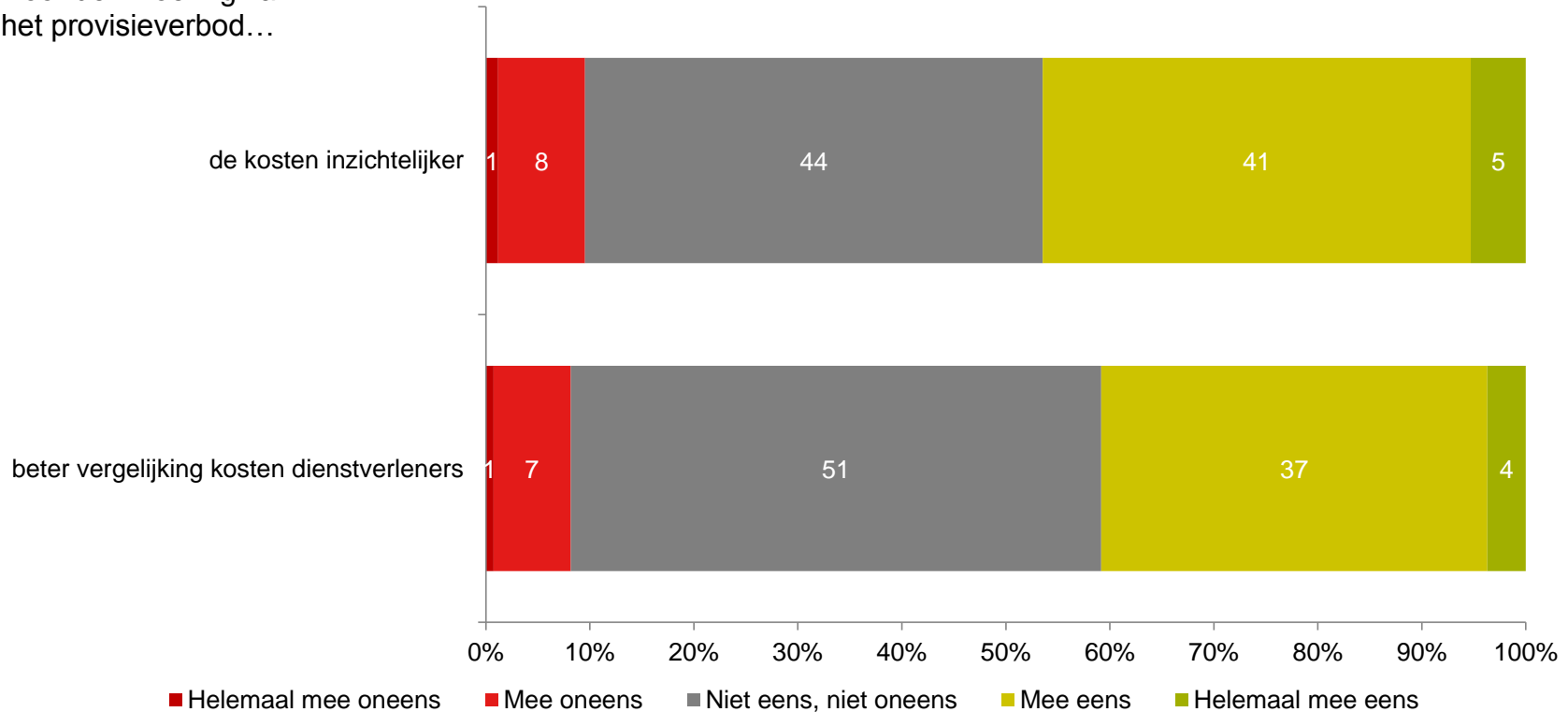
Zijn uw totale kosten voor beleggen na invoering van het provisieverbod gestegen / gedaald / gelijk gebleven?*

Beleggers die weten wat ze per jaar betalen
n = 189

Bijna de helft ervaart dat door het provisieverbod de kosten inzichtelijker zijn

Door de invoering van het provisieverbod...

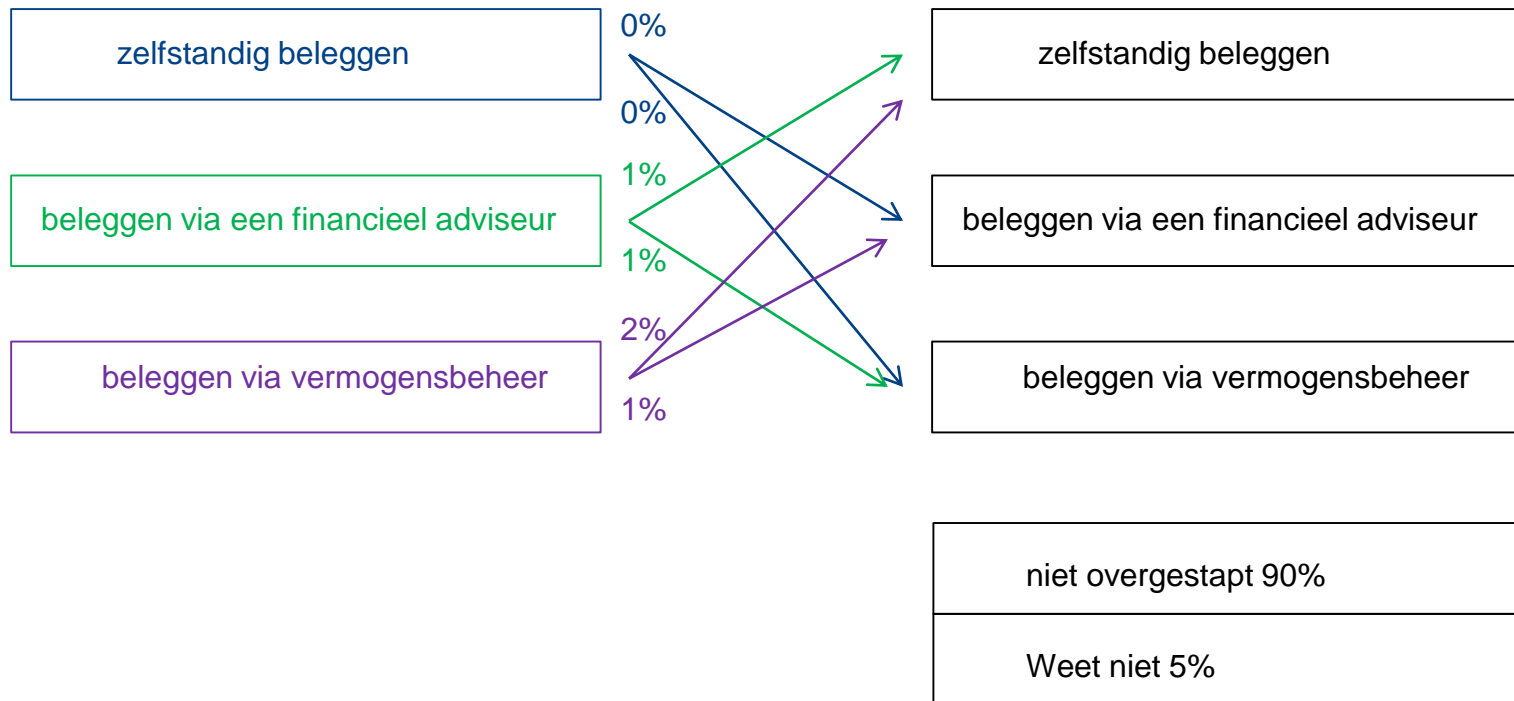

- ✓ Bijna de helft van de beleggers ervaart dat door de invoering van het provisieverbod de kosten inzichtelijker zijn geworden (voorjaar 2015: 46%, najaar 2014: 45%) en twee vijfde van de beleggers ervaart dat door de invoering van het provisieverbod de kosten van dienstverleners beter met elkaar vergeleken kunnen worden (voorjaar 2015: 41%, najaar 2014: 40%).
- ✓ Beleggers met een hoog vermogen (53%) vinden relatief vaker dat de kosten inzichtelijker zijn geworden door de invoering van het provisieverbod.
- ✓ Beleggers die via een vermogensbeheerder beleggen (49%) vinden relatief vaker dat de kosten beter te vergelijken zijn.

Stellingen over het provisieverbod.

Alle beleggers
n = 636

Vijf procent is naar aanleiding van het provisieverbod veranderd van beleggingswijze

- ✓ Vijf procent van alle beleggers die via één beleggingswijze beleggen is naar aanleiding van het provisieverbod veranderd van beleggingswijze. In de vorige meting was dit 2%.
- ✓ De meeste overstappers zijn van beleggen van een financieel adviseur of vermogensbeheer overgegaan op zelfstandig beleggen. Vrijwel niemand is overgegaan van zelfstandig beleggen naar een adviseur.

Bent u het afgelopen jaar naar aanleiding van het provisieverbod overgestapt naar een andere beleggingswijze

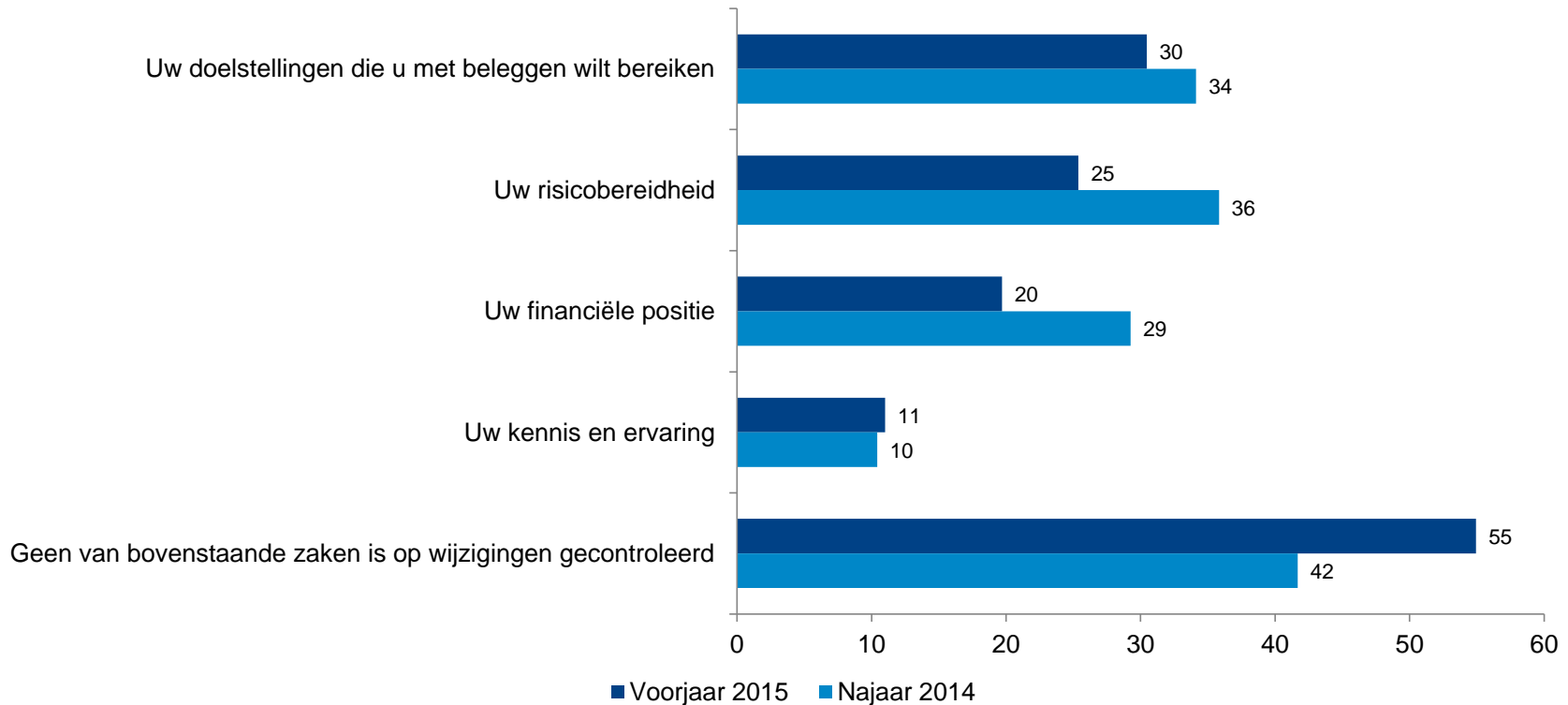
Alle beleggers die via één beleggingswijze beleggen
n = 600

Kwaliteit dienstverlening

Bij meer dan de helft van de beleggers via advies/ beheer zijn geen persoonlijke gegevens gecontroleerd

- ✓ Bij een kwart is de risicobereidheid, bij een op drie zijn de doelstellingen gecontroleerd en bij een vijfde is de financiële positie gecontroleerd.
- ✓ Ten opzichte van de vorige meting (in 2014) zijn zowel de doelstellingen, de risicobereidheid als de financiële positie minder vaak gecontroleerd.

Welke persoonlijke gegevens heeft uw beleggingsadviseur / vermogensbeheerder het afgelopen jaar met u op wijzigingen gecontroleerd?

Beleggers die via adviseur of vermogensbeheerder beleggen
Voorjaar 2015 n = 281, Najaar 2014 n = 264

Bijlagen

Onderzoeksverantwoording

- ✓ **Doel:** in kaart brengen van ontwikkelingen in het financiële keuzegedrag van de Nederlandse financiële consument.
- ✓ **Veldwerkperiode:** 23 april t/m 30 april 2015
- ✓ **Doelgroep:** representatieve steekproef van de Nederlandse bevolking (18+), waarbij een oversampling is gehanteerd van personen die in de periode van oktober 2014 t/m april 2015 een hypotheek hebben afgesloten en personen die beleggen.
- ✓ **Weging:** de representatieve steekproef is herwogen naar een afspiegeling van de Nederlandse bevolking (18+). Deze groep is gewogen naar leeftijd, geslacht, opleiding en district. De overige groepen zijn gewogen naar leeftijd.
- ✓ **Methode:** online onderzoek, vooraf is het volledige panel gescreend om de juiste groepen consumenten voor dit onderzoek te kunnen benaderen.
- ✓ **Steekproefomvang:** de netto steekproef bestaat uit 636 beleggers.
- ✓ **Rapportage:** de weergegeven resultaten in dit rapport zijn gebaseerd op een representatieve steekproef van beleggers (18+). Indien er significante verschillen bestaan tussen specifieke doelgroepen en de totale groep beleggers wordt dit aangegeven.
- ✓ Belangrijk in het onderzoek zijn de vier soorten financieel beslissers, uitgelegd op de volgende slide.

Consumentensegmentatie

- ✓ In de rapportage worden termen voor verschillende typen financieel beslissers genoemd. De AFM onderzocht in een eerder stadium hoe Nederlanders financiële beslissingen nemen en concludeerde dat mensen van elkaar verschillen in de manier waarop deze beslissingen genomen worden. Er zijn 4 typen, welke hieronder worden beschreven.

Beheerst

Ambitieuus

Adviesgevoelig

Gemaksgeoriënteerd

- ✓ **Beheersten** verzamelen veel informatie over het financieel product dat zij willen aanschaffen. Zij overwegen veel alternatieven, gaan door tot zij het juiste product hebben gevonden en nemen uiteindelijk zelf de beslissing, zonder financieel adviseur.
- ✓ **Ambitieuzen** proberen graag nieuwe producten uit en mijden risico's hierbij niet. Zij hebben luxe en rendement als drijfveer voor hun besluiten en steken een gemiddelde hoeveelheid tijd in hun keuzeproces.
- ✓ **Adviesgevoeligen** laten hun beslissingen over aan anderen. Zij vertrouwen adviseurs blindelings. Zij zijn niet geïnteresseerd in financiële producten en zijn niet perse op zoek naar het ideale product.
- ✓ **Gemaksgeoriënteerden** stoppen weinig tijd in het bestuderen van financiële producten en vermijden hierbij risico's. Zij hebben weinig vertrouwen in financieel adviseurs en kiezen vaak voor standaard producten.
- ✓ Voor meer informatie of om zelf te testen wat voor type financieel beslisser u bent, kunt u terecht op www.afm.nl/besliswijzer